Η ΞΕΝΗ ΤΟΥ 1854

Α'.

Δυστυχισμένη θεοκατάρατη χρονιά. Ποιὸς θὰ λησμονήση τί κακὰ ἔσυρε μαζύ της; Εἶναι κάτι χρόνοι, ὅπου τραβοῦν ὀπίσω τους τὰ βάσανα, τῆς συφοραῖς, ἄλυσσίδα βαρειά, ἀτέλειωτη ἄλυσσίδα ποῦ σέρνεται στὰ στήθια. Ἀφορία ἀπὸ ἔτη, καταστροφαῖς ἀπὸ σεισμούς, ἐλπίδες ξεριζωμέναις, ἡ λῃστεία νὰ βράζη στὴν Ἑλλάδα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Νὰ μπαίνουν ἡ λῃστρικαῖς συμμορίαις μέσα στὰς πόλεις, στὰς Θήβας, στὴ Λειβαδιά, στὰ Μέγαρα, ἡ ξένη Κατοχὴ ὑβριστικὴ νὰ πατῆ κατάστηθα τὴ χώρα, χωρὶς οὔτε κἂν νὰ πνίξη τὴ μαύρη διχόνοια! Καὶ ὅμως δὲν ἦσαν ἀρκετὰ αὐτά· ὄχι. Πίσω ἦταν τὸ πλειὸ φαρμακερὸ ποτήρι.

Ἦταν γραφτὸ νὰ στήση στὸν ἄμοιρο, στὸν πολυβασανισμένο τοῦτο τόπο, τὸ μαῦρο τσαντήρι της, στριγκλιάρα γύρτισσα, ἡ πρασινοκίτρινη ἀμαζόνα τοῦ θανάτου, ἡ Ἐπιδημία.

Κρυφὰ κρυφά, γιὰ νὰ κάμη πρώτη γνωριμία μαζύ μας ἐταξίδεψε ἀπὸ τὴ Μασσαλία, ἕως τὴ Μάλτα μαζὺ μὲ τὸ Μαυροκορδάτο, ποῦ ἤρχετο ἀπὸ τὴ Γαλλία γιὰ νὰ παραλάβη τὴν Κυβέρνησι. Ἔτσι τὸ ἔγραφαν τοὐλάχιστον τοῦ τέλους Ἰουνίου τοῦ 1854 ἡ ἐφημερίδες.

«Ὁ Κύριος Μαυροκορδάτος ἀναχωρήσας ἐκ Μασσαλίας ἠναγκάσθη νὰ μείνη εἰς Μελίτην, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεβίωσαν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ τρεῖς στρατιῶται ἐκ χολέρας».

Ἀλλὰ τὸ βαπόρι ἐκεῖνο δὲν ἔφερε τὴ χολέρα στὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἐλευθεροκοινώνησε στὴ Σύρα ποῦ ἦταν γιὰ νὰ πιάση. Πῶς μᾶς ἦρθε λοιπὸν ἡ θεοκατάρατη Ξένη;

Πολλὰ λένε. Ἀλλὰ περισσότερο ἐπιστεύθηκε, πῶς μπῆκε κρυφὰ ἐπιβάτης, καὶ κρύφτηκε κάτω βαθειά, στὸ μπαλαοῦρο, μέσα σὲ μία καμαρωμένη φρεγάδα, χυτή, χαριτωμένη, ποῦ ἤρχουνταν στὸν Πειραιᾶ φορτωμένη στρατὸ γιὰ τὴν Κριμαία.

Ἄχ! Ἔπρεπε στοῦ κάβου Μαλιὰ τὰ κρεμαστὰ τὰ βράχια νὰ εὕρη μαύρη βαθειὰ καταβόθρα, τὴ μανιωμένη θάλασσα, τόσο βαθειὰ ποῦ νὰ μὴν ἀποφανῆ οὔτε τὸ πόμολο τοῦ μεσιανοῦ της καταρτιοῦ, γιὰ νὰ μὴ γλυτώση ἡ Μαύρη Ξένη, γιὰ νὰ μὴ φτάση νὰ φέρη σ' αὐτὸ τὸ δύστυχο τὸν τόπο τὴν ἐρήμωσι.

Ὅμως ἀλλοιῶς ἦταν γραφτό· γι' αὐτὸ ἀκίνδυνα ἐκαβατζάρισε τὸν κάβο Μαλιά, κι' ἀνέβαινε περήφανα μὲ ἴσια τὴν πλώρη γιὰ τὸν Πειραιᾶ. Κι' ἀνάσεναν ἡ ἀνατολικαῖς στεργιαῖς τοῦ Μωριά· καὶ τῆς ἔστελναν τῆς ἄπιστης φρεγάδας σὰ γλυκοφίλημα, τὸν ἀνασασμό τους, τὸ γλυκὸ ἑλληνικὸ μαΐστραλάκι, ὅπου τῆς φιλοῦσε τὰ ὁλόλευκα πανιὰ ὅλα ἁπλωμένα στὸ φύσημά του, ἀπὸ τὸν κόντρα φλόκο ὡς τὴ μπούμα, ἀπὸ τὸν τρίγκο καὶ τὴ μαΐστρα ὡς τοὺς κούντρους. Τὰ δελφίνια ἔπαιζαν τρελλὰ ἐμπρὸς στὴν πλώρη της κ' οἱ γλάροι ἐφτερούγιζαν χαρωποὶ ἀνάμεσα στὰ ξάρτια της. Περηφανεύουνταν ἡ εὔμορφη φρεγάδα καὶ ἔγερνε καμαρωμένη ἀπὸ τὴ δεξιὰ πλευρά. Τὰ νερὰ τὰ γαλαζοπράσινα, νωθρά, κοιμισμένα, ὅτι καὶ τὰ ξύπναε ἡ πλώρη της ἡ χυτή· καὶ παραμεροῦσαν μὲ γλυκομουρμούρισμα σὰ ντροπαλά, ἐνῶ ἐγλίστραε ἀπάνω τους σὰ νεροφίδα ἡ εὔμορφη φρεγάδα.

Φαίνεται πῶς δὲν ἄργησε πολὺ νὰ ρίξη ἄγκυρα στὸν Πειραιᾶ.

Γιατὶ στῆς 6 Ἰουλίου ἐκολλοῦσαν στοὺς τοίχους τῶν Ἀθηνῶν χαρτιὰ καί, ἀφοῦ τὸ τύμπανο ἐξεκούφαινε τὸ φοβισμένο κόσμο, ἕνας κήρυξ ἐδιάβαζε στὰ σταυροδρόμια,

«Ἀριθ. 79.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς νομάρχας τοῦ κράτους

Σπεύδομεν μὲ λύπην μας νὰ σᾶς κοινοποιήσωμεν, Κύριε Νομάρχα, ὅτι εἰς Πειραιᾶ *ἀπὸ προχθὲς ἐφάνησάν τινα περιστατικὰ ἐμφαίνοντα χολέραν.* Ἡ κυβέρνησις *ἔλαβε τὰ συντονώτερα μέτρα* κλπ.»

Αὐτὰ τὰ *τινὰ περιστατικὰ* ἦσαν καμμιὰ τριανταριὰ θάνατοι τὴν ἡμέρα εἰς τὰ νοσοκομεῖα καὶ εἰς τὴν πόλιν.

Τὰ συντονώτερα μέτρα, ἦσαν ὅτι δὲν εἶχαν τὴν ἄδεια νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ οἰκογένειαις καὶ κατοικήσουν εἰς τὰς Ἀθήνας, μποροῦσαν ὅμως οἱ ἄνθρωποι νὰ συγκοινωνοῦν ἐλεύθερα γιὰ τῆς δουλειαῖς τους στὰς δύο πόλεις, φθάνει μόνον, ὅταν ἀνέβαιναν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ νὰ τοὺς κύταζε στὸ πρόσωπο ἕνας γιατρὸς ποῦ ἐστέκετο ἐκεῖ ποῦ εἶνε τώρα τὸ γκάζ. Ἀλλ' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐνόχλησι εἶχαν ἀπαλλαχθῆ ὅλοι τοῦ στρατοῦ τῆς Κατοχῆς, γιατὶ γ' αὐτοὺς θὰ ἦταν αὐθάδεια ἕνα τέτοιο μέτρο. Ἀλλὰ καὶ οἰκογένειαις ἤρχοντο ἐλεύθερα στὰς Ἀθήνας, ὅταν εἶχαν μαζύ τους κανένα στρατιώτη ξένο.

Β'.

Καὶ ὅμως καὶ μὲ ὅλαις αὐταῖς τῆς εὐκολίαις ἄργησε νὰ ἀνέβη στὰς Ἀθήνας ἡ Ξένη.

Ἀφοῦ ἕως εἰς τὰς 20 Αὐγούστου ἐρήμαξε τὸν Πειραιᾶ, ἐλούραζε καὶ μόλις εἰς τὸ τέλος Σεπτεμβρίου ἄρχισε νὰ τρυγᾶ εἰς τὰς Ἀθήνας τὰ πρῶτα πριμαρόλεια τοῦ θανάτου. Ἓν εἰς τὰς 29 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ὁδὸν Λυσικράτους· ἄλλο εἰς τὰς 12 Ὀκτωβρίου εἰς τὴν ὁδὸν Νίκης καὶ τρία ἢ τέσσαρα εἰς τὸ Γεράνι τὰς 16 Ὀκτωβρίου.

Ἔτσι πρῶτα πρῶτα χτυποῦσε ἀνάρπα, σκόρπια. Λὲς κ' ἐδοκίμαζε τὴ δύναμί της.

Ἔπειτα γιὰ μερικαῖς ἡμέραις ἄρινε νὰ λησμονηθῆ. Ἤθελε νὰ κάμη τὸν κόσμο νὰ ξεθαρέψη,

ὅπως τὸ θηρίο ἀφίνει λάσκο στὸ θύμα του νὰ δοκιμάσῃ τὴ φυγή, γιὰ νὰ τὸ σπαράξῃ ἔπειτα σ' ἕνα πήδημα μὲ περισσότερη εὐχαρίστησι.

Ὁ κόσμος ἐξεθάρευε καὶ ἐγύριζε ἡ γαλήνη στὰ πρόσωπα καὶ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα.

Μὰ αὐτὴ ἔβοσκε σὰν τὴν κρυμμένη τὴ φωτιά, ἐλούφαζε σὰν τὴν τίγρι πρὶν χυμήσῃ, ἐσέρνουνταν κρυφοδάγκατη ὀχιά.

Εἰς τὰς 21 Ὀκτωβρίου ἐξέσπασε ἀχόρταγη. Παράλυσε τότε τῆς ψυχαῖς ὁ κρύος φόβος καὶ ὅσοι ἠμποροῦσαν ἐζήτησαν σωτηρία στὴ φυγή.

Δὲν ἦταν φυγὴ πολέμου αὐτή· δὲν θὰ πατοῦσε τὰς Ἀθήνας ὁ ἐχθρός, οὔτε ἀκούουνταν ἀπὸ μακρυὰ κούφια, βουβή, τοῦ κανονιοῦ ἡ βροντή. Ἀλλὰ τὸν ἔνοιωθε χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ τὸν ἐχθρὸ ὁ ἄμοιρος ὁ κόσμος, παντοδύναμο σὰν τὸ θάνατο. Καὶ ἔφευγεν. Ἡ Ἱερὰ ὁδός, ἡ ὁδὸς τῶν Πατησίων, τῆς Κηφισιᾶς, τοῦ Μαραθῶνος, κάθε δρόμος ποῦ ἔφερνε σένα χωριὸ τῆς Ἀττικῆς ἦτο γεμάτος, ἀπὸ κάρρα, ἁμάξια, φορτηγὰ ζῶα, πεζούς, παντοῦ μία ἀτελείωτη ἀλυσσίδα, ποῦ ἐσέρνουνταν καὶ σήκονε παχύ, οὐρανόψιλο τὸν κουρνιαχτό. Κλάμα καὶ θρῆνος παντοῦ· τὰ πράγματα ῥιμμένα ἄνω κάτω μὲ τὴν τρελλὴ βία τοῦ φόβου, σὰν σὲ πυρκαϊά, μέσα στ' ἁμάξια. Ὅ τι πρόφθασε ὁ καθένας. Ὤ, τὰ ἐλεεινὰ καραβάνια τῆς συμφορᾶς!

Πολλοὶ δυστυχισμένοι ποῦ δὲν εἶχαν τῆς τρακόσαις ἢ τετρακόσαις δραχμαῖς ποῦ εἶχε φθάσει τὸ ἀγώι ἑνὸς ἁμαξιοῦ ἕως εἰς τὰ περίχωρα, ἔφευγαν φορτωμένοι ὀλίγα ροῦχα στὸν ὦμο, ἕνα καλάθι μὲ ψωμὶ στὸ χέρι, κ' ἡ γυναῖκες ἔσερναν τὰ παιδιά. Ἀκολουθοῦσαν καὶ κάτι ἀραχνιασμένοι γέροι καὶ γρηαῖς, ξεκλειδωμέναις ὑπάρξεις, κουρέλια τῆς ζωῆς, ποῦ δὲν εἶχαν μεγάλαις ἐλπίδες, ὅτι θὰ τραβήξουν μακρυά. Ἀλλὰ ἡ ζωὴ εἶναι φῶς. Ἀποχαιρετῶντας τὴ ζωὴ ὁ Αἴας, τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἀποχαιρετοῦσε, γιὰ τοῦτο εἶνε μεγάλη ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς στῆς φωτειναῖς τῆς χώραις, ποῦ τῆς σκεπάζει γαλάζιος, ἡλιοχρύσωτος οὐρανός.

Τριάντα χιλιάδες ψυχαῖς εἶχαν τότε αἱ Ἀθῆναι. Δὲν ἔμειναν μέσα στὴν πόλι περισσότεραις ἀπὸ ὀκτώ.

Μακρυά, μακρυὰ ἀπὸ τὸ φαρμάκι ποῦ ξερνάει ὁ ἀνασασμὸς τῆς θεοκατάρατης τῆς Ξένης.

Γ'.

Ἡ Ἀρχὴ τὰ εἶχε χαμένα μέσα στὰς Ἀθήνας. Ὅλα τὰ γραφεῖα ἐρήμωσαν, ὅταν ἐρούντωσε τὸ κακό. Ὑπουργοὶ ἔφευγαν καὶ ὅσοι ἔμειναν δὲν εὕρισκαν ὑπάλληλο νὰ ἐργασθοῦν. Δὲν ἠμπόρεσε νὰ τοὺς κρατήσῃ οὔτε τὸ παράδειγμα τοῦ ἀλησμονήτου βασιλέως, ὅπου πιστὸς στὴ θέσι του, ἐβοηθοῦσε, ἐπαρηγόρασε, ἐλεοῦσε καὶ ὅπου τὸν ἴδιο του μανδύα ἔβγαλε γιὰ νὰ σκεπάσουν ἕνα δυστυχισμένο ποῦ ψυχομαχοῦσε στὸ δρόμο.

Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ κακά, ποιὸς θὰ τὸ πιστέψῃ, ἐβασίλευε ἀπὸ τότε πολυκέφαλο θηρὶ τὸ φουσρέτι. Ἦταν ἀλήθεια ἀβάρτιστο τότε, ἀλλὰ ζωντανό, θεριωμένο, Δράκος ὄνομα καὶ πρᾶμμα.

Σὲ τέτοιαις φοβεραῖς μέραις δύο διευθυνταὶ τῆς Ἀστυνομίας διωρισμένοι ἀπὸ τὴν ἴδια κυβέρνησιν ἦλθαν στὰ χέρια μέσα στὸ γραφεῖο ποιὸς νὰ κρατήσῃ τὴν ἀρχή. Ἐκεῖνος ποῦ ἐνίκησε, ἔστειλε στὴ φυλακὴ τὸν ἄλλο.

Ὑπῆρξαν εἷν' ἀλήθεια, ἰατροὶ ἥρωες, γεμάτοι ἀφοσίωσι, θάρρος, ἀφιλοκέρδεια. Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς βοηθῶντας τοὺς δυστυχισμένους, χωρὶς μισθό, χωρὶς ἀμοιβή, ὁ Σταυρίδης ἔδωσε καὶ τὴ ζωή του τὴν πολύτιμη. Τὸ ἰατροσυνέδριο ἄνοιξε ἐράνους γιὰ νὰ τοῦ ἐγείρουν μνημεῖον. Δὲν τὸ νοῦρα ὅμως πουθενὰ στὸ νεκροταφεῖο. Ἔχει τόσο ἀδύνατο μνημονικὸ ἡ Εὐγνωμοσύνη!

Μὰ καὶ θέσεις ἐρύτρωναν τότε πυκναῖς μέσα στὴ φουσκὴ τῆς Ἐπιδημίας. Μισθοὶ ἰατρῶν ἀστυνομικῶν, τακτικῶν, ἐκτάκτων, ἐπικούρων καὶ βοηθῶν τῶν ἐπικούρων. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς φοιτηταὶ πρωτοετεῖς. Ἂν ἡ γλῶσσα ἐβοηθοῦσε περισσότερο γιὰ νὰ προμηθεύσῃ ἕνα καινούργιο τίτλο, θὰ διώριζαν καὶ ἄλλους ποῦ ἀπάνω κάτω νὰ ἔχουν τὸ χρέος νὰ συνδράμουν τοὺς ἐπικούρους. Ἀπ' ἔξω δὲ ἄλλοι ἰατροὶ νὰ ὑβρίζουν τοὺς διωρισμένους καὶ νὰ γίνεται ἕνα ἐλεεινὸ ἀλληλοφάγωμα, ὅπου ἦταν κακούργημα σ' ἐκείναις τῆς δύστυχαις ἡμέραις.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν γιὰ νὰ δώσῃ τόπο τῇ ὀργῇ, *ἀφοῦ ἐσυμβουλεύθη καὶ τὸν πρέσβυν τῆς Ἀγγλίας*, κοντὰ στοὺς ὀκτὼ πρώτους δημοτικοὺς ἰατρούς, διορίζει ἄλλους ὀκτώ. Ἀλλὰ οἱ πρῶτοι δὲν δέχονται τοὺς νέους, δὲν ἐννοοῦν νὰ συνεργασθοῦν μαζύ τους.

Ἀνοίγει τὸ ὑπουργεῖο πίστωσι διακοσίων δραχμῶν σὲ κάθε φαρμακεῖο γιὰ τὰ γιατρικὰ τῆς φτώχιας. Ἐπειδὴ ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς ἰατροὺς νὰ στέλλουν τὰς συνταγὰς μόνον εἰς τὰ ἰδικά των φαρμακεῖα, μερικοὶ ταῖς ἄφιναν ἀνυπόγραφαις καὶ οἱ δυστυχισμένοι ποῦ εἶχαν τοὺς ἀρρώστους ἐγύριζαν μὲ τὴ συνταγὴ στὸ χέρι ὅσο ποῦ νὰ εὑρεθῇ ὁ συνεννοημένος φαρμακοποιός, ὅπου ἐγνώριζε τοῦ ἰατροῦ τὸ γράψιμο ἢ τὸ ἰδιαίτερο σημάδι. Οἱ φαρμακοποιοὶ ποῦ εἶχαν φίλους ἰατροὺς ἐτελείωσαν τὴν πίστωσι ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα. Τότε μερικοὶ ἰατροὶ ἢ δὲν ἔγραφαν καθόλου συνταγαῖς ἢ ταῖς ἔστελλαν στὰ ἴδια φαρμακεῖα, γιὰ νὰ ἀναγκάσουν τὴν ἀρχὴ νὰ αὐξήσῃ τὴν πίστωσι. Καὶ ἄλλοι φαρμακοποιοὶ ἔδιναν γιατρικὰ μ' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα; ἄλλοι ὅμως ὄχι. Μιὰ δυστυχισμένη ποῦ εἶχε χάμου τρία παιδιὰ ἐγύριζε ὁλήμερα μὲ τὸ χαρτὶ τοῦ γιατροῦ στὸ χέρι, χωρὶς κανεὶς νὰ ἐκτελῇ τὴ συνταγή της.

Ἄχ! Αὐτοὶ ποῦ δὲν βρίσκουν σήμερα τίποτε γερό, τίποτε στὴ θέσι του, ὅπου μᾶς πετοῦν πάντοτε κατὰ πρόσωπο, τὸν παλιὸ καλὸ καιρό, μὲ τὸ νὰ χωρίζῃ ἀπὸ τοὺς καιροὺς ἐκείνους τὰ μάτια τῆς μνήμης των, ὅλο τὸ μακρυνὸ διάστημα τῶν περασμένων χρόνων, ὁμοιάζουν ἐκείνους ὅπου ἀπὸ μακρυὰ βλέπουν ὅλα τὰ βουνὰ ὁμαλά, ὡραῖα, χρυσοπράσινα, εὐκολοπάτητα· οὔτε τῆς ἄγριαις ῥεματιαῖς, οὔτε τοὺς ἀπάτητους γκρεμνούς, οὔτε τῆς καταβόθραις τῆς σκοτειναῖς βάζει ὁ νοῦς των. Ἀκόμη ὀλιγώτερο τὰ ρείδια ποῦ σέρνονται στῆς πλαγιαῖς των.

Σὲ πολλὰ σπίτια ποῦ λημέριαζε ἡ ἐπιδημία ἔσμιγαν τρεῖς τέσσερες ἰατροὶ καὶ ἐπίκουροι καὶ βοηθοί. Μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα δεινὰ ὁ κάθε ἰατρὸς ἀκολουθοῦσε καὶ δική του θεραπευτικὴ καὶ ἔστι ἐπάλευαν μαζὺ μὲ τοὺς ἰατρούς, ἀπάνω εἰς τὰ κορμιὰ τῶν δυστυχισμένων, τὸ ὄπιον καὶ αἱ ἐντρίψεις καὶ τὰ ἀντισπασμωδικὰ καὶ τὸ διττανθρακικὸν νάτρον καὶ τὰ ἐμετικὰ κάρυα καὶ τὸ θεϊκὸν ὀξὺ καὶ ἡ θεϊκὴ στρυχνίνη καὶ ὅσα ἄλλα δὲν χωρεῖ τοῦ ἀνθρώπου ὁ λογισμός.

Ἄλλαις πάλι οἰκογένειαις ἐξεκλήριζαν χωρὶς νὰ ἰδοῦν κανένα ἰατρό. Ἀλλὰ ἡ μόνη γι' αὐτοὺς ζημία ἦταν ὅτι δὲν ἀπέθνησκαν σὰν τοὺς πρώτους στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐπιστήμης καὶ σύμφωνα μὲ τοὺς ἱεροὺς κανόνας της. Κατὰ τὰ ἄλλα ἦταν τὸ ἴδιο. Κροῦσμα ἐσήμαινε θάνατος. Καὶ ἂν στοὺς ἑκατὸν ἐζοῦσαν πέντε ἢ ἓξ τοῦτο ἦτο τῆς τύχης ὅλως διόλου, καὶ κανένα φάρμακο δὲν ἐμπόρεσε νὰ φανῇ γενικῶς ὠφέλιμον [1].

Τοῦ νοσοκόμου τὸ ῥουσφέτι πολὺ ὀλίγοι εἶχαν τὴ φιλοδοξία νὰ τὸ ζητοῦν. Οἱ περισσότεροι ἦσαν Γάλλοι τοῦ στρατοῦ τῆς Κατοχῆς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ὄθωνος ἐχάρισε ἀπὸ ἕνα πολύτιμο χρυσὸ ῥωλόγι, γιὰ ἀνάμνησι τῆς ἡρωϊκῆς φιλανθρωπίας των. Ἔγραψαν τότε ὅτι αὐτὰ τὰ ἐχάρισε ἡ κυβέρνησις. Δὲν ἦταν ἀλήθεια. Τὸ μνημονεύω, ἂν καὶ μικρὸ πρᾶγμα, γιατὶ εἶνε μία ἀπὸ τῆς ἀναρίθμηταις ἀχτίνες ποῦ δείχνουν τὴ λάμψι τῆς διαμαντένιας του καρδιᾶς.

Δ'.

Ἡ ἐξουσία σὲ τέτοια θλιβερὴ περίστασι ὄχι μόνο δὲν κατώρθονε νὰ ἐπιβάλῃ διατίμησι στῆς πρώτης ἀνάγκης τὰ τρόφιμα, ἀλλ' οὔτε αὐτὸ τὸ ταχτικὸ ἄνοιγμα τῶν μαγαζειῶν. Ἔτσι, κοντὰ στὴν ἄσπλαχνη ἀρρώστια, ἐθέριζε τὴν φτώχια τὴν ἄμοιρη, καὶ ἡ πείνα. Γιατὶ ὅλοι ἐκερδοσκοποῦσαν ἀλύπητα ἀπάνω στὴ γενικὴ δυστυχία. Φωτιὰ τὸ ψωμί, τὸ κρέας, τὸ λάδι, τὸ ῥύζι· περισσότερο τὸ ῥύζι ποῦ τὸ ζητοῦσαν ὅλοι γιὰ προληπτικὸ τῆς μαύρης ἀρρώστιας.

Ὅσο ἠμποροῦσε ἡ Ἀρχὴ ἀγόραζε τρόφιμα καὶ μὲ τὸ μέσο τῆς ἀστυνομίας τὰ πουλοῦσε στὸν κόσμο.

[1] Θουκυδ. 2. 51. «Ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν ἀμελείᾳ, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι. Ἓν τε οὐδὲ ἓν κατέστη ἴαμα, ὡς εἰπεῖν ὅτι χρὴ προσφέροντας ὠφελεῖν· τὸ γὰρ τοῦ ξυνενεγκὸν ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε».

Ὅταν συνέλεγον τὰς πληροφορίας περὶ τῆς χολέρας τοῦ 1854, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν τραγικῶν ἐπεισοδίων, τὸ μὲν ἐκ τοῦ συγχρόνου τύπου καὶ τῶν δημοσίων ἐγγράφων τῶν ἀρχῶν, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ἐπιζώντων, πρὸ παντὸς ἰατρῶν καὶ ἱερέων, μὲ κατέπληξεν ἡ ὁμοιότης τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς ἐκυριάρχησεν ἡ ἐπάρατος ἐπιδημία καὶ τῶν ψυχολογικῶν φαινομένων, ἅτινα ἐξεκόλαψε, πρὸς τὰ ἐπὶ τοῦ λοιμοῦ, ὅστις ἠρήμωσε τὴν αὐτὴν παρὰ τὰ κράσπεδα τοῦ Ἱεροῦ Βράχου πόλιν, ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὡς περιέγραψε τὸν λοιμὸν ἐκεῖνον τὸ βαθὺ πνεῦμα τοῦ Μεγάλου Ἱστορικοῦ. Αἱ αὐταὶ τῆς ἰατρ. ἐπιστήμης εἰς τὰ σκότη περιπλανήσεις, αἱ αὐταὶ τοῦ ὄχλου παραφοραί, ἡ αὐτὴ ἀποκάλυψις τῶν ἀποτόμων ἀντιθέσεων τῆς αὐτοθυσίας καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν ἄκαρδον τοῦ στυγνοῦ ἐγωϊσμοῦ ἀπομόνωσιν, πρὸς τὰ ἀφυπνισθέντα βδελυρὰ ἔνστικτα τῆς ἁρπαγῆς· ἡ αὐτὴ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος κατὰ τὴν κορύφωσιν τῆς ἀπογνώσεως διάσεισις, ὁ αὐτὸς περὶ τὰς ταφὰς κυκεών. Παραθέτω τὰ πιστοῦντα τὴν παρατήρησιν ταύτην σχετικὰ ἐκ τοῦ Θουκυδίδου χωρία.

Ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ κι' αὐτὴ ἡ ταλαίπωρη Ἀρχὴ καὶ ποῦ νὰ πρωτοπροφθάσῃ μέσα σ' αὐτὸ τὸ χαλασμό, ὅπου ἐξεκλείδονε κάθε δεσμό, ὅπου ἐγκρέμιζε κάθε ἱεραρχία; Πολλὰ γραφεῖα εἶχαν ἐρημώσει ἀπὸ τὸν πρῶτο προϊστάμενο, ὡς τὸν τελευταῖο κλητῆρα. Εἰς ἕνα ὑπουργεῖο ὁ ὑπουργὸς δὲν εὕρισκε ὑπάλληλο νὰ ἐργασθῇ.

Καὶ ὅμως τόση ἦτο τότε ἡ κομματικὴ λύσσα, ὅπου ἐφημερίδες τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀπὸ ταῖς πρώταις τοῦ καιροῦ ἐκείνου, μόλις κατώρθονε νὰ ἐργασθῇ τὸ τυπογραφεῖο τους, ἐτυπόνοντο μὲ κατηγορίαις κατὰ ὑπουργῶν, ὅτι εἶχαν συντροφιὰ μὲ τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ τοὺς κρεωπώλας νὰ γδύνουν τὸ βασανισμένο κόσμο καὶ νὰ κερδίζουν συντροφικά. Αὐτὰ βέβαια σήμερα, δόξα νὰ χῃ ὁ Θεός, δὲν θὰ ἐγράφοντο. Σήμερα οἱ βρισιαῖς στὸν πολιτικὸ ἀνταγωνισμὸ ξεπετιοῦνται πλειὸ φουσκωμέναις, πολύχρωμαις σὰ σφαίραις ἀπὸ σαπουνάδα, ἀλλὰ σὰν αὐταῖς ἄβλαβαις. Τότε ὅμως κάθε ὅπλο ποῦ μποροῦσε νὰ ῥίξῃ κάτω τὸν ἀντίπαλο τὸ ἐπίστευαν νόμιμο καὶ τὸ μετεχειρίζοντο ὅλοι μὲ ἥσυχη καρδιά.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ αἰώνια ***σύντονα μέτρα*** ποῦ ἔλαβεν ἡ Ἐξουσία στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπιδημίας πρὶν τοὺς σκορπίσει ὅλους ὁ φόβος, ἦσαν τέτοια, ὥστε νὰ φυτεύουν στῆς καρδιαῖς χίλιαις φρικταῖς ἐντυπώσεις, νὰ παραλύουν κάθε θάρρος.

Ἔτσι πρῶτα πρῶτα ὁ κρύος Φόβος [1] ἐξεκλείδονε τὴ ζωὴ καὶ ἄνοιγε πρόθυμα τὸ δρόμο στὸ Θάνατο.

Τὴν ἡμέρα ἐτσάκιζαν τὰ ἀδυνατισμένα νεῦρα καὶ ἐφούντοναν τὴν τρομάρα ἐκείναις ἡ ἀτελείωταις τυμπανοκρουσίαις σὲ κάθε διάβασμα διαταγῆς. Καὶ ὅλαις ἡ ἀρχαῖς ἔκαναν διαγωνισμὸ ποιὰ νὰ γράψῃ περισσότεραις· ἡ μία πλειὸ φρόνιμη ἀπὸ τὴν ἄλλη. Μιὰ ἀπηγόρευε νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὸ δρόμο ἄνθρωποι ὕστερα ἀπὸ τὰς ὀκτὼ τὸ βράδυ. Γιατί; Γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ ζητήσουν βοήθεια ἢ γιὰ νὰ μὴ ἐμποδίζουν στὸ δρόμο τοὺς κλέφταις; Μία ἄλλη ἐμποδίζε νὰ πουληθῇ κάθε εἶδος χορταρικό, κάνοντας μονάχα χάρι στῆς ντομάταις. Καὶ ὅλαις εἶχαν μέσα τους γραμμένο εἴκοσι φοραῖς τὸ ὀλιγώτερο τὸ ὄνομα τῆς χολέρας.

Τὴ νύχτα πάλι ἐκεῖνα τὰ κόκκινα καὶ μαβιὰ φαναράκια, ποῦ εἶχε κρεμάσει ἡ ἀστυνομία στῆς πόρταις τῶν γιατρῶν, ἐσάλευαν στὸν ἀέρα καὶ τρεμόσβυναν, τρομάρα στῆς λαφιασμέναις ψυχαῖς, σὰν ἐκείναις τῆς μαβιαῖς φλόγες ποῦ τρεμουλιάζουν καμμιὰ φορὰ τὴ νύχτα ἀπάνω στὰ μνήματα καὶ στοὺς βάλτους.

Εἶχαν συστήσει καὶ ἕνα νοσοκομεῖον τῶν χολεριώντων μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. Ἀλλὰ μὲ ὅλη τὴν ἀκούραστη ἀφοσίωσι τοῦ διευθυντοῦ του ὁ Ἅγιος Παντελεήμων καμμιὰ ἄλλη ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὸ θάνατο δὲν μποροῦσε νὰ δώσῃ, ἐλεημοσύνη ἀνώφελη, ρτηνή, ποῦ ἔτρεχε ἄρθονη

[1] Θουκυδ. 2. 51. «Δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ ἥ τε ἀθυμία, ὁπότε τις αἴσθοιτο κάμνων· πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῷ μᾶλλον προσίεντο σφᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀντεῖχον καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενος, ὥσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον».

στὸ δρόμο, καὶ σ' εὕρισκε μόνη της, χωρὶς νὰ ἔχῃς ἀνάγκη νὰ τὴν ζητήσῃς.

Εἶχε καὶ κάτι ξυλοκρέβατα ἐλεεινὰ γιὰ νὰ μαζεύουν τοὺς προσβαλλομένους ἀπὸ τὰ σπίτια καὶ ἀπὸ τοὺς δρόμους.

Ὦ Θεέ μου! Πόσοι ἔπεφταν κάτω μὲ τὴν ἀνατριχίλα τῆς τρομάρας, σίγουρο πρόδρομο τῆς χολέρας, μόνο μὲ τὸ νὰ βλέπουν τοὺς δυστυχισμένους, εἴτε στὸ πρῶτο στάδιο, εἴτε στὸ ψυχομάχημα, ῥιγμένους στὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα σταυρωτὰ ξύλα, νὰ τοὺς κουβαλοῦν ψιλὰ στὸν ὦμο μεθυσμένοι, τινάζοντάς τους χωρὶς πόνο, χωρὶς λύπη.

Σκεπασμένοι μὲ μαῦρα μάλλινα ῥοῦχα εἶχαν μόνο τὸ πρόσωπο ξέσκεπο, σφραγισμένο, οἱ περισσότεροι, μὲ ἐκείνη τὴν ἀριλονείκητη σφραγῖδα τοῦ χολερικοῦ θανάτου, μὲ ἐκεῖνο τὸ παράξενο μαβὶ χρῶμα τὸ ξέθωρο, ποῦ ἔμοιαζε καὶ τοῦ λουλακιοῦ καὶ τῆς μαραμένης ἀγριοβιολέτας τὸ χρῶμα.

Ἕνας δυστυχισμένος ποῦ εἶχε ἀκόμη μέσα του λίγη ζωή, εἴτε ἐπήδησε ἀπὸ τρομάρα, εἴτε ἔπεσε ἀπὸ τὸ ξυλοκρέβατο, καὶ ἐκυλίστηκε στὸ χῶμα, σὲ ἕνα στενόδρομο τοῦ Ροδακιοῦ. Ποιὸς θὰ τὸ πιστέψῃ; Δὲν ἔσκυψαν οἱ μεθυσμένοι νὰ τὸν μαζέψουν, ἀλλὰ τὸν ἐτελείωσαν μὲ κλωτσιαῖς στὴν κοιλιά, σ' αὐτὴ τοῦ χολερικοῦ θανάτου τὴν ἑστία.

Ἐκεῖνοι ποῦ τὰ εἶδαν αὐτά, ὅσο ζοῦν τὰ βλέπουν ἐμπρός τους, ὅταν τὰ θυμοῦνται, μὲ πάντα καινούργια τὴν ἀνατριχίλα τῆς ψυχῆς.

[Ἕπεται συνέχεια.]

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ[1]

Ἤθη Ἐπαρχιακά.

Τὸ ἀρχοντικὸν τοῦ Τοκαδέλου, ὅπου μὲ τὸ δρομαῖον βῆμα τῶν δυςηρεστημένων συμπεριπατητῶν ἔρθασαν μετ' ὀλίγα λεπτά, εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς Πλατείας Ρούγας, ὄχι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀκριβῶς, ἀλλ' εἰςέχον ὀλίγον πλαγίως, ὥστε νὰποτελῆται πρὸ αὐτοῦ μικρά τις πλατεῖα· διότι ἡ παλαιὰ ἀκανόνιστος ρυμοτομία ἐπέτρεπεν εἰς πάντα τῶν μικρῶν αὐτῶν δυναστῶν νὰ παρεκκλίνῃ ὅσον ἤθελε τῆς εὐθείας. Μεγάλη τετράγωνος οἰκία, ἁπλῆ καὶ ἀμαυρά, μὲ δύο σειρὰς ἀτελευτήτους παραθύρων θολωτῶν, ἄνευ φύλλων, ὑπενθύμιζε τὰ παλάτια τανταναλώμενα ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἀδρία. Ἐξ ὅλων τῶν ἰχνῶν, τὰ ὁποῖα ἀφῆκεν εἰς τὸν τόπον ἡ ἐνετικὴ κυριαρχία, τὸ διαρκέστερον ἴσως θὰ εἶνε ἡ ἰδιαιτέρα ἀρχιτεκτονικὴ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἀρχοντικῶν, τῶν καλοκτίστων καὶ ζοφερῶς μεγαλοπρεπῶν, τὰ ὁποῖα φαίνονται προκαλοῦντα τὸν χρόνον καὶ ἐν γένει τῆς πόλεως ἡ ἀποκρυσταλλωμένη φυσιογνωμία, ἡ ὁποία εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μάλιστα πολὺ βραδέως συμμεταβάλλεται πρὸς τὰ νεώτερα.

Ἡ οἰκογένεια τοὺς περιέμενεν ἀπὸ πολλῆς ἤδη ὥρας εἰς τὴν τραπεζαρίαν.

«Ἐξεχρονιαστήκατε, βρὲ ἀδελφέ!» εἶπεν ἡ κυρία Τοκαδέλου καὶ ἐπλησίασε πρώτη πρὸς τὴν τράπεζαν, περὶ τὴν ὁποίαν ὅλοι ἔλαβον θέσιν. Ὁ παλαιὸς τετράπλευρος καθρέπτης μὲ τὸ δρύϊνον πλαίσιον, ἀνηρτημένος ἀπέναντι τῆς θύρας, ἀντανέκλα τὴν ζοφερὰν ἐπίπλωσιν τοῦ μεγαλοπρεποῦς δωματίου, τὴν λευκάζουσαν τράπεζαν ἐν τῷ μέσῳ καὶ τὰ πρόσωπα τῶν περικαθημένων. Ἡ κυρία Τοκαδέλου, ἡ κοντέσσα, ἦτο ὑψηλὴ καὶ εὔρωστος γυνή, σφίγγουσα ὑπὸ μαῦρον μεταξωτὸν περικόρμιον τοὺς εὐρεῖς ὤμους καὶ τὰ ἄρθονα στήθη. Αἱ δύο κόραι της, φοροῦσαι οἰκιακὰς ἐσθῆτας ἐξ ἐρυθρᾶς ἰνδιάνης ὁμοιομόρφους, ἔλαμπον ἀπὸ ὡραιότητα, — ἡ Κεβή, ἕως εἰκοσαέτις, μὲ τὸ αἰώνιον μελιτῶδες μειδίαμα ἐπὶ τοῦ προσώπου, λεπτοφυὴς μᾶλλον καὶ ὑψηλή, καὶ ἡ Κίτη, μόλις δεκατριέτις, ἀλλὰ προώρως ἀνεπτυγμένη, μᾶλλον χαμηλὴ καὶ παχεῖα, μὲ στρογγυλὸν πρόσωπον, ἐπιδεικνύουσα ὑπὸ τὸ πολὺ βραχὺ φόρεμα κνήμας χονδρὰς καὶ εὐπλάστους καὶ προβάλλουσα στῆθος αὔθαδες, ἀπὸ τόρα φημιζόμενον. Οἱ δύο ἄνδρες, καθήμενοι μεταξὺ τῶν τριῶν γυναικῶν, συνεπλήρουν τὴν ὀλιγομελῆ σήμερον οἰκογένειαν, ἡ ὁποία ἐδεκατίσθη μὲν ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ διεμελίσθη, ἀνέτρεφεν ὅμως μετὰ φροντίδος βλαστοὺς πλήρεις ζωῆς, πᾶσαν προκοπὴν ὑποσχομένους.

«Νιανιὰ ἐγίνηκε ἡ μανέστρα!» εἶπε μετὰ μορφασμοῦ δυςαρεσκείας ἡ Κίτη, ἐσκυμμένη ἐπὶ τοῦ πινακίου της καὶ ἀνακινοῦσα διὰ τοῦ ἀργυροῦ κοχλιαρίου τὴν ὄρυζαν, ἡ ὁποία πράγματι εἶχεν ἀρχίσει νὰ διαλύεται.

«Μὰ ἐπαραγρήσατε, τὸ παρακάνατε!» εἶπεν ἡ κ. Τοκαδέλου, ταὐτὰ φρονοῦσα περὶ τῆς σούπας της. Ἀλλ' ὁ σύζυγός της, ὁ ὁποῖος δὲν την εὕρισκε δὰ καὶ τόσῳ χαλασμένην, ἐδικαιολογεῖτο προβάλλων ὅτι αὐτὰς τὰς ἡμέρας ποῦ ἐπλησίαζαν αἱ ἐκλογαί, ἦτο ἀδύνατον νὰ εἶνε ἀκριβὴς εἰς τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, «ἐνποῦντο στὴ μία παναπῇ» δοῦλος τοῦ κόσμου κατ' ἀνάγκην καὶ περισπώμενος διαρκῶς ὑπὸ τῆς ἐνεργείας. Ὁ Τόνης ὅμως, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν παρατεινομένην μετὰ τοῦ Τσέτσε συνομιλίαν, δὲν εὕρισκεν οὔτε ἴχνος ἐνδιαφέροντος, δυναμένου νὰ δικαιολογήσῃ τὴν θυσίαν μιᾶς σούπας ἀπὸ ὡραῖον παχὺ βωδινόν, ἐρρόφησεν ὀλίγες κοχλιαριὲς καὶ ἀπώθησεν ἀπ' ἔμπροσθέν του τὸ πινάκιον:

«Ἀηδία εἶνε, δὲν μπορῶ νὰ τη φάω!»

Ἐζήτησε δὲ ἀμέσως ἀπὸ τὸν ὑπηρέτην τὸ κρέας, χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὸ βλέμμα τοῦ πατρός του, ὁ ὁποῖος δὲν εἶδε πολὺ εὐνοϊκῶς καὶ τὸ νέον κίνημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ἐτελείωσε τὸ γεῦμά των μὲ τὴν συνήθη σιγὴν καὶ ταχύτητα καὶ καθεὶς ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐκτὸς τῆς κυρίας Τοκαδέλου, ἡ ὁποία ἐξηπλώθη ἐκεῖ εἰς μίαν πολυθρόναν νὰποτελειώσῃ τὸ γαλλικόν της μυθιστόρημα, — διότι εἶχε τὸ ἐλάττωμα τῆς φιλαναγνωσίας ἡ καλὴ κυρία. Τὰ δωμάτια εὑρίσκοντο ὅλα εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, διότι τὸ πρῶτον κατεῖχον αἱ αἴθουσαι, ἡ τραπεζαρία καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Τοκαδέλου. Τὸ δωμάτιον τοῦ Τόνη, ἀκρογωνιαῖον μ' ἓν παράθυρον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς καὶ ἓν ἐπὶ τῆς ἄλλης, εἶχε παλαιὰν ὅπως

1 Ἴδε σελ. 51

ὅλη ἡ οἰκία τὴν ἐπίπλωσιν, ἐκτὸς τῆς κλίνης, τὴν ὁποίαν εἶχε φέρει ὁ νέος ἐκ Πατρῶν καὶ τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῶν ἐσπαρμένων κατ' ἄτακτόν τινα τάξιν ἐπὶ τῶν τραπεζίων καὶ τῶν ὀκριβάντων. Εἰς τὴν γωνίαν, μεταξὺ τῶν δύο παραθύρων ὑπῆρχε μία πολυθρόνα, εὐρεῖα ὡς κλίνη, ἐνδεδυμένη διὰ κιτρίνου ξεθωρισμένου δαμασκηνοῦ, ὁμοίου μὲ τὸ τῶν παραπετασμάτων. Ἐπ' αὐτῆς ἠγάπα νὰ ἐξαπλόνεται ὁ Τόνης μετὰ τὸ γεῦμα, ὅπως συνείθισεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Πάτραις, ὅπου, ὑποκλέπτων ὀλίγην ὥραν, ἀφ' οὗ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸ ἑστιατόριον εἰς τὸ Γραφεῖόν του, ἐξηπλοῦτο ἐλλείψει κλίνης ἐπὶ ὁμοίας πολυθρόνας καὶ προσεπάθει ὀλίγον νὰ κοιμηθῇ, βαυκαλώμενος ὑπὸ τοῦ τρομώδους θορύβου τῆς ἀκοιμήτου ἀτμομηχανῆς, ἐρχομένου μακρόθεν ἐκ τῶν διαμερισμάτων τοῦ ἀπεράντου ἐργοστασίου . . . Καὶ τόρα ἡ κλίνη ἔμενεν ἀνέπαφος καὶ ὁ Τόνης ἐρρέμβαζεν ἐπὶ τῆς πολυθρόνας του. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ τῶν ὑαλοπινάκων τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων ἔβλεπεν ἀντανακλώμενον μέρος τοῦ ἔξω τοπίου, στέγας, προσόψεις καὶ τὸν φαιὸν οὐρανόν. Οἱ κρότοι τῆς πόλεως κάτωθεν ἔφθανον μέχρι τοῦ ὕψους ἐκείνου ἀσθενέστεραι· μόνον τὸ πέταλον ἑνὸς ἵππου, ἀναπαυομένου παρὰ τὸν σταῦλον, ἐκρότει κατ' ἴσα διαλείμματα ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς αὐλῆς, ντοὺκ ντούκ, ὁ δὲ ξηρὸς ἦχος ἀνερχόμενος εὑρίσκεν ἀντήχησιν ἐντὸς τοῦ κρανίου τοῦ Τόνη, ὡς ἐὰν σφῦρα ἐσωτερικὴ ἐκτύπα τοὺς κροτάφους του. Τὸ κακὸν κατήντησε μετ' ὀλίγον ἀνυπόφορον, προπάντων ἀφότου ὁ νέος ἐπρόσεξε παρὰ πολὺ εἰς αὐτό. Ἔκυψεν ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς αὐλῆς καὶ ἐφώναξε:

«Μανθαῖο! Μανθαῖο!

— Ὄρσε!» ἀπεκρίθη κάτωθεν ἡ φωνὴ τοῦ γηραιοῦ ἱπποκόμου.

«Μπάσε τὸ ἄλογο μέσα!»

Ὁ Μανθαῖος, ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ ἀπὸ χρόνια, δὲν ἦτο ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι συνειθίζουν νὰ ἐκτελοῦν τὰς διαταγὰς τῶν κυρίων των ἄνευ σχολίων.

«Ὦ πράμματα!» ἀνέκραξε διαμαρτυρόμενος «κ' ἐγὼ ἤλεγα πῶς θά μου πῇς τίποτσι ἄλλο. Καὶ δὲν ἠξέρω παναπῇ ἐγὼ πότε θὰ μπάσω τὸ ἄλογο!

— Μπάσ' το μέσα, ποῦ σοῦ λέω.

— Καλὲ ἄστο, κόντε μου, ἔδεκει ποῦ τῶχω νὰ πάρῃ κομμάτι ἀέρα . . .

— Οὔ! βάλτο μέσα, χριστιανέ μου, καὶ μή με κάνῃς τόρα νὰ κατεβαίνω κάτω . . . Χτυπάει τὸ πόδι του στὴν πλάκα καὶ κοντεύει νὰ μου πετάξῃ τὸ κεράλι.

— Μπάσ' το, Μανθαῖο!» εἶπε μὲ τὸ μπάσσο του καὶ ὁ κ. Τοκαδέλος, ἀκούσας τὸν διάλογον καὶ ἐπιφανεὶς εἰς τὸ πλησίον παράθυρον.

— «Καλά, καλά, ὅπως ὁρίζετε!» εἶπεν ὁ Μανθαῖος, ὑποκύψας εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῶν κυρίων του, ἀλλ' ὄχι ὀλίγον δυςφορῶν διὰ τὴν ὑπὸ μυρίας προφάσεις ἐπέμβασιν τῶν νέων εἰς τὰ καθήκοντα τῶν γερόντων. Εἰςήγαγεν ἐν τούτοις ὁ γέρων τὸν ἵππον ἐντὸς τοῦ σταύλου, μεθ' ὃ ἐπέστρεψεν ὁ Τόνης νὰ ἐξαπλωθῇ ἐπὶ τῆς πολυθρόνας του ἡσυχώτερος.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἦτο εἰς ἄκρον ἐρεθισμένος καὶ τὸ παραμικρὸν τὸν ἠνώχλει. Τί νὰ τῳ συνέβαινεν ἄρά γε; Τὰ συμπτώματα ἦσαν πολὺ ἀνησυχαστικά: Νευρικὴ ἐξέγερσις, βλέπετε, ἀνησυχία διηνεκής, ἀποστροφὴ πρὸς τὴν ἐργασίαν, ἀηδία γενικὴ ἐκ τοῦ κυκλοῦντος, δυςτροπία ἀσυνήθης. Ἐδυςκολεύεσο νὰναγνωρίσῃς τὸν πρὸ μικροῦ φιλόπονον ὡς μέλισσαν, τὸν ἥρεμον καὶ γλυκύν, τὸν εὐχαριστημένον ἐξ ὅλων. Εἰς τὸ κατάστημα ἄφινε μόνον τὸν ὑπάλληλόν του αὐτὸς δὲ περιεπλανᾶτο ἐπὶ ὥρας ἤ, ἂν καὶ παρών, περιεπλάνα τὸν νοῦν του, ὀλίγην δίδων προσοχὴν εἰς τὴν ἐργασίαν. Ἐπὶ τῆς τραπέζης του ἔκειντο ἀπὸ ἡμερῶν, συμπιεζόμενοι διὰ μικρᾶς μεταλλίνης χειρός, λογαριασμοί τινες ἐπείγοντες, τοὺς ὁποίους εἶχε πάρει εἰς τὸ σπίτι νὰ ἐπιθεωρήσῃ μὲ τὴν ἡσυχίαν του καὶ ἀκόμη δὲν το εἶχε κατορθώσει. Εὐτυχῶς ὁ ὑπάλληλός του, ὁ Λούκας, ἦτο νέος τίμιος καὶ μὲ ἱκανότητα, ὥστε νὰ ἠμπορῇ νὰ τον ἀναπληρόνῃ ἄνευ ζημίας, ἄλλως *ἀ μόντε μαγαζί*, καθὼς ἔλεγε παραπονούμενος ἐνίοτε εἰς τοὺς στενοὺς φίλους διὰ τοῦ **παρτσινέβελου** τὴν ἀμέλειαν.

«Καὶ πάει καλὰ τὸ ὑποκατάστημα» προςέθετε «Ἕνα **οὐδὲ** ἐνέργεια χρειάζεται καὶ νὰ ἰδῇς τὸ σιὸρ Τόνη νὰ μὴν ἔχῃ ἀνάγκη κανένανε».

Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Λούκας ἐλογάριαζε χωρὶς τὴν Μαργαρίταν Στέφα. Ὁ παρτσινέβελος εἶχεν αἰσθανθῇ πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τινων μηνῶν κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ ἔρωτα . . . Ὁ ἔκτακτος τύπος τῆς πυρρᾶς καλλονῆς, ὡς διετηρήθη καὶ ἀνεδείχθη μάλιστα κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κόρης, οἷος ἐσελάγιζεν ἐν τῇ μνήμῃ του ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν σχέσεως τῆς τρυφερᾶς, τὸν εἵλκυσε πολὺ περισσότερον τῶν κοινῶν μορφῶν, ἐξ ὧν ἔβριθεν ἡ αἰθουσά του καὶ ὁ περίπατος. Συνέτειναν εἰς τοῦτο καὶ αἱ ὅλως ἐξαιρετικαὶ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐπανέβλεπε τὴν κόρην ἐκείνην. Μόνη νέα ἐν μέσῳ τῶν γεροντίων, σφριγῶσα καὶ λάμπουσα ἐν τῇ παρακμῇ καὶ τῷ σκότει τῆς παλαιᾶς οἰκίας, πατρὸς καὶ μητρὸς ὀρφανὴ καὶ συμπαθῶς μελανειμονοῦσα, ἐπιβαλλομένη διὰ τῆς κρίσεως πρὸ τῆς γεροντικῆς ἐπιμονῆς, ἀντιτιθεμένη ἰσχυρῶς κατὰ τῶν παντοειδῶν προλήψεων, αἵτινες κατέθλιβον καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν συνοικίαν καὶ τὴν τάξιν, φύσει ἀνεπτυγμένη καὶ νεωτερίζουσα ἐν μέσῳ δεισιδαιμόνων καὶ ἀμαθῶν, πλουσία ἀκόμη ἀρκετὰ ἐν μέσῳ πτωχῶν, ἀπετέλει φυσιογνωμίαν ἰδιάζουσαν, τὴν ὁποίαν νέος τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Τόνη δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παρίδῃ. Κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχε συλλάβει τίποτε περὶ αὐτῆς ὡρισμένον, ἀρκούμενος νὰναπλάττῃ γλυκέα τινὰ ὄνειρα, ὅσα ἐχώρουν εἰς μικρὰν γωνίαν τῆς φαντασίας τοῦ ἐμπόρου, τὴν ἐλευθέραν διὰ τοιούτου εἴδους ὄνειρα, καὶ νὰ τὴν βλέπῃ ὅσον ἐδύνατο συχνά, ἀφίνων ἀπεριόριστον ὅλως τὸ αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ὑπεισήρχετο εἰς τὰ στήθη του. Βραδύτερον ὅμως, — ἑβδομάδας τινὰς δηλαδὴ μετὰ τὴν πρώτην συνάντησιν, ἀλλ' ἀντιστοιχοῦσας πρὸς ἔτη διὰ πάθη τόσον ταχέως αὐξάνοντα, — ἡ μαγγανεία ἤρχισε νὰ γίνεται ἰσχυροτέρα, ἕνεκα νέας αἰτίας. Φαίνεται ὅτι καὶ ἡ Μαργαρίτα ἔδειξεν εἰς αὐτὸν κλίσιν ἀκουσίαν, μυστικὴν καὶ ἀδιόρατον,

ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας μόνον ὀρθαλμοὶ διὰ τοῦ ἔρωτος ὡπλισμένοι διακρίνουν . . . Οὕτως ὁ νέος ἔφθασε βαθμηδὸν μέχρι τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν εἴδομεν σήμερον, νὰ πίπτῃ χαῦνος ἐπὶ τῆς πολυθρόνας του καὶ νὰ ρεμβάζῃ μίαν κόμην πυρράν, ζεῦγος ὀρθαλμῶν μελανῶν ἐπὶ προσώπου λευκοῦ, στικτοῦ ἐξ ἐφηλίδων, καθ' ὃν χρόνον ἐξηκολούθει ἡ μεταλλίνη χεὶρ νὰ συμπιέζῃ τὴν δεσμίδα τῶν λογαριασμῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης του. Καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ εἴπῃ εἰς κανένα τίποτε, χωρὶς νὰ μαντεύσῃ ἕως τόρα τίποτε, οὔτε ἐκ τῶν φίλων κανεὶς οὔτε ἐκ τῶν οἰκείων, ἐκτὸς τῆς Μαργαρίτας, πρὸς τὴν ὁποίαν αἴσθημα, ὡς τὸ τοῦ νέου Τοκαδέλου, δὲν ἦτο δυνατόν, μὲ ὅλην του τὴν σιωπήν, νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺ κεκρυμμένον. Οἱ νέοι αὐτοὶ ἐφέροντο μοιραίως, θὰ ἔλεγες, ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Ἐκτὸς τῆς ψυχικῆς συγγενείας καὶ εἰς κοινωνικὸς λόγος τοὺς ἐσυμπλησίαζε μετὰ δυνάμεως ἀσφαλοῦς. Τάσις τις ἀκατάσχετος ὤθει τὴν κόρην ὁλοὲν ὑψηλότερον τῆς τάξεώς της, ὑπὸ τὸ φύσημα τῶν νέων ἰδεῶν, ἐν ᾧ αὐτὸ τοῦτο τὸ φύσημα κατεβίβαζε πρὸς χαμηλότερα ὁλοὲν στρώματα τὸν νεανίαν. Ὅταν λοιπὸν ὁ εἷς ἀνήρχετο οὕτω καὶ ὁ ἄλλος κατήρχετο, φυσικὸν ἦτο νὰ συναντηθοῦν εἰς ἓν σημεῖον τῆς κοινωνικῆς κλίμακος.

Ἐν τῇ ἡσύχῳ ἐρωτικῇ ρέμβῃ, ἐν ᾧ ἠρέμει τὸ ἀπέραντον μέγαρον καὶ κατεπνίγετο ὁ κρότος τοῦ ἐνοχλητικοῦ πετάλου ἐπὶ τοῦ χώματος τοῦ σταύλου, ἦλθε ταχέως ἡ ὥρα τῆς ἀφυπνίσεως. Κάτωθεν ἀντήχησεν ὡς ἐγερτήριον ὑπὸ τοὺς δακτύλους τῆς Κεβῆς τὸ παλαιὸν μακρόουρον κλειδοκύμβαλον, μὲ τὴν ὑδαρὰν καὶ ἐξηρθρωμένην φωνήν, ἀφυπνίσαν τὰς ἠχοὺς τῶν θολωτῶν αἰθουσῶν· ταυτοχρόνως δὲ ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ὁ κόντε Ριχάρδος, περιβεβλημένος τὴν ἐπιδιορθωμένην καὶ ὄζουσαν βενζίνης ρεδιγκόταν του καὶ θωπεύων διὰ τῆς καμπυλωτῆς ψήκτρας τὸν ὑψηλόν του πῖλον. Ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τῆς διαδηλώσεως, καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ὑπαγῃ εἰς τὸ καζίνον, ὅπου θὰ συνηθροίζοντο ὅλοι καὶ θὰ ἐξεκίνουν.

«Δὲν θἄρθῃς λοιπὸν νὰ πᾶμε στὴν Ἐπίδειξι;» ἠρώτησε τὸν υἱόν του.

Ὁ νέος δὲν εἶχε τὴν ἐλαχίστην ὄρεξιν νὰ ὑποβληθῇ εἰς τοιαύτην ἐνόχλησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸν πατέρα του ἐπεθύμει νὰ δυσαρεστήσῃ δι' ἐντελῶς ἀποτόμου ἀρνήσεως.

«Καλλίτερα νἆμαι ἐδῶ τὴν ὥρα ποῦ θὰ περάσετε... Ἔπειτα τόρα εἶνε ἀργά... ὡς ποῦ νὰ ντυθῶ...

— Νὰ πάω στὸ διάολο! νὰ πάω στὸ διάολο ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ ποῦ ἔκαμα!» ἀνέκραξε μὲ μεγάλην φωνὴν ὁ Τοκαδέλος, ἐξερχόμενος ὁρμητικῶς τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ ἐκυμάτιζαν ἀπειλητικαὶ αἱ μακραί του φαβορίται.

Ὁ υἱὸς δὲν ἀνταπήντησε τίποτε, ἀλλ' οὔτε ἐσκοτίσθη πολὺ διὰ τὴν θορυβώδη δυσαρέσκειαν. Ἤξευρεν ὅτι αἱ παραφοραὶ τοῦ πατρός του ἦσαν οὕτω συχναὶ καὶ ἀναίτιοι, ἡ δὲ μεγάλη αὐταπάρνησις τῆς κατάρας, συμπεριλαμβανούσης πρῶτον τὸν καταρώμενον, τὸν ἔκαμε νὰ κατευνασθῇ ἀμέσως καὶ ἀκουσίως του νὰ μειδιάσῃ.

Τὸν ἄρησε νὰ καταβῇ διὰ τῶν τοξοειδῶν κλιμάκων καὶ ἅμα τὸν ἤκουσεν ἐξελθόντα εἰς τὴν ὁδόν, ἔκυψεν ἀπὸ τὸ παράθυρον καὶ τὸν ἐφώναξε:

— «Πατέρα! Παπάκη!

— «Τί ὁρίζεις τὸν πατέρα σου;» ἠρώτησε μὲ τὸ μπάσσο του ὁ Τοκαδέλος.

— «Ἐδῶ σᾶς περιμένω ἐγώ. Τὴν ὥρα ποῦ θὰ περάσετε, θὰ καταιβῶ μαζί σας.

— «Καλά!» ἀπήντησε μὲ τόνον κάπως δυσηρεστημένον ἀκόμη ὁ πατήρ, ἀλλ' ἀποδεχόμενος εὐχαρίστως ὡς πλήρη τὴν ἱκανοποίησιν ἐκείνην καὶ μάλιστα ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων του, τῶν **παιδιῶν**, τὰ ὁποῖα τὸν περιέμενον κάτω εἰς τὴν εἴσοδον, διὰ νὰ τὸν συνοδεύσουν μέχρι τοῦ καζίνου. Προεπορεύθη λοιπὸν ὁ ὑποψήφιος καὶ τὸν ἠκολούθησαν τὰ παιδιά, σχηματίσαντα ὄπισθέν του οὐρὰν ἀρκετὰ μεγάλην καὶ ἀπεμακρύνθησαν ὅλοι μὲ βῆμα στρατιωτικόν, ἄνευ φωνῆς, σοβαρώτατα.

«Τὸ μπουλοῦκι τοῦ Τοκαδέλου» ἔλεγον οἱ διαβάται ἀποκαλυπτόμενοι πρὸ τοῦ ὑψηλοῦ πίλου· ὁ δὲ Τόνης, παρακολουθῶν τὸ ἄγημα ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐκίνει σχετλιαστικῶς τὴν κεφαλὴν καὶ—σύμπτωμα ἴσως τῆς νευρικῆς του ἐξεγέρσεως — ἐλεεινολόγει τὸν πατέρα του καὶ ᾤκτειρε τοὺς ἀνθρώπους του καὶ τοὺς χαιρετῶντας καὶ τὸν ἑαυτόν του . . .

[Ἕπεται συνέχεια] ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΗΝΑΙ Η ΒΑΚΧΑΙ

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ ΚΣΤ'. Η ΥΜΝΟΣ

(Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Fritzsche)

Ἡ Ἰνὼ κ' ἡ μηλομάγουλη Ἀγαύη κ' ἡ Αὐτονόη
τρεῖς εἰς τὸ ὄρος συντροφιαὶ ἐπῆραν, τρεῖς κ' ἐκείναις,
κι ἀπὸ πυκνὴ βαλανιδιὰ κόψτοντας ἄγρια φύλλα
καὶ κίσσερα κι ἀσφόδελο, τῆς ἄνω γῆς βλαστάρι,
βωμοὺς ἔστῆσαν δώδεκα σὲ καθαρὸ λιβάδι,
τοῦ Διονύσου τοὺς ἐννιά, τοὺς ἄλλους τῆς Σεμέλης·
καὶ τὰ ἱερὰ ζυμαρικὰ βγάζοντας ἀπ' τὴν κίστη
'ς τοὺς νεοθέριστους βωμοὺς τ' ἀπίθωσαν μὲ σέβας,
ὅπως ταῖς δίδαχνε ὁ θεὸς κι ὅπως αὐτὸς ποθοῦσε.
Κι ὅλ' ἀπὸ βράχον ἄγριον ἐκύτταζε ὁ Πενθέας
μέσ' ἀπὸ σχῖνο, παλαιὸ χαμόδεντρο τοῦ τόπου.
Πρώτη τὸν εἶδε καὶ φριχτὰ τοῦ φώναξ' ἡ Αὐτονόη,
κ' ἔξαφνα ὁρμῶντας, φοβερὰ τοῦ μανιωμένου Βάκχου
ἄναψεν ὄργια, ποῦ ποσῶς οἱ βέβηλοι δὲν βλέπουν.
Μάνιζ' ἐκείνη, ἐμάνιζαν ὅλαις εὐθὺς οἱ ἄλλαις,
κ' ἔφευγε αὐτὸς περίφοβος κι αὐταῖς τὸν κυνηγοῦσαν
κι ἀπὸ τὴ ζῶσι ἐσήκωσαν τὸ φόρεμα ὡς τὸ γόνα.
Τότε ὁ Πενθέας ἔκραξε· «γυναῖκες, τί ζητᾶτε;»
κ' ἡ Αὐτονόη· «γρήγορα θὰ μάθῃς πρὶν ἀκούσῃς.»
Εὐθὺς βογγῶντας ἅρπαξε τὴν κεφαλή του ἡ μάννα,
ὅσο τρομαχτικὰ βογγᾷ λιόντισσα ποῦ βιζαίνει·
κατόπ' ἡ Ἰνὼ τοῦ ξέσχισε τὴν πλάτη καὶ τὸν ὦμο
πατῶντας τον μὲς τὴν κοιλιά, κι ὅμοια κ' ἡ τρίτη ἐχύθη.
Ταῖς σάρκαις, ποῦ περίσσευαν, ἐμοίρασαν οἱ ἄλλαις
καὶ μὲς ταῖς Θήβαις ἔβθασαν ὅλαις βαμμέναις αἷμα,
ἀπὸ τὸ ὄρος φέροντας ὄχι Πενθέα, πένθος.
Ἐγώ, κι ἂν ἄλλος ἐμπλεχθῇ 'ς τὴν ἔχθρα τοῦ Διονύσου,
ἂς πάθῃ καὶ χειρότερα, ποσῶς δὲν θὰ φροντίσω,
κι ἂν εἶναι ἀκόμη ἐννιὰ χρονῶν ἢ κι ἂν πατῇ τὰ δέκα (¹).
Μοῦ φθάνει ἐγὼ νὰ μείνω ἁγνὸς καὶ 'ς τοὺς ἁγνοὺς ν' ἀρέσω.
Οἰωνὸς ἕνας σεβαστὸς εἶναι τοῦ Δία τοῦτος·
«Σ' τοὺς θεοφόβους τὰ καλά, 'ς τοὺς ἀσεβεῖς δὲν πρέπουν.»
Χαρὰ 'ςτὸ Βάκχο ποῦ ψηλὰ 'ςτὰ χιόνια τοῦ Δρακάνου
ὁ μέγας Ζεὺς ἐξέρραψεν ἀπὸ τὸ θεῖο σκέλος·
χαρὰ καὶ 'ςτὴν πεντάμορφη Σεμέλη καὶ 'ςταῖς ἄλλαις
τοῦ Κάδμου κόραις, ποῦ πολλαὶς ταῖς σέβονται ἡρωναις·
σὲ πρᾶξι ταῖς ἐρέθισεν ὁ Βάκχος, ποῦ δὲν ἔχει
ποσῶς κατάκρισι· κάνεις ἔργα θεῶν μὴ ψέγῃ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

(¹) «Sit autem novennis vel decimum annum intraverit.» Assentior Mablino aliisque poetam de industria his mysticis verborum involucris usum esse existimantibus. Fritzsche.

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ [2]

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα εὑρίσκουσι πιστὴν ἠχὼ εἰς τὴν καρδίαν τῶν σημερινῶν Σλάβων. Ἀρκεῖ τις νὰ παρατηρήσῃ τὴν συγκίνησιν τῶν ἀκροωμένων τὰ ᾄσματα ἐκεῖνα εὐγενῶν Ῥωσσίδων διὰ νὰ μαντεύσῃ ὅτι, ὅσον δήποτε καὶ ἂν διαφέρωσι κατὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν, εἶναι ἐν τούτοις γνήσιαι ἀδελφαὶ τῶν Ἀθιγγανίδων, τὰ αὐτὰ ὑποκρύπτουσαι πάθη ὑπὸ τὴν ἀριστοκρατικὴν αὐτῶν ἐπιφύλαξιν καὶ ἀλαζονείαν. Οἱ δὲ ἄνδρες οὐδόλως κρύπτουσι τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτῶν. Πᾶς Ῥῶσσος εἶναι πρόθυμος νὰ θυσιάσῃ καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ῥοῦβλιον πρὸς ἀπόλαυσιν ἡδονῆς τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ἀνωτέραν πάσης ἄλλης. Πολλοὶ εἶναι οἱ καθ' ἑσπέραν μεταβαίνοντες εἰς τὰ ἀθιγγανικὰ ταῦτα καταγώγια καὶ μένοντες ἐκεῖ ὅλην τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ κράτος τυραννικῆς ἕξεως, δυναμένης νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν τῶν ὀπιοφάγων. Ἀλλὰ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς προσφέρονται μετὰ φιλικῆς οἰκειότητος πρὸς τὰς Ἀθιγγάνας. Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐστενοχώρει κάπως αὐτοὺς ἡ παρουσία τῶν κυριῶν· τὴν ἐπιοῦσαν ὅμως θὰ ἔλθωσιν ἐκεῖ μόνοι, καὶ ὁ καμπανίτης καὶ τὰ ῥοῦβλια θὰ χυθῶσι ποταμηδόν. Τὴν διασκέδασιν ταύτην διακόπτουν συνεχῶς ἔριδες ἢ καὶ συμπλοκαὶ μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἐμπόρων περὶ κατοχῆς τῆς αἰθούσης καὶ τῶν ἀοιδῶν. Οἱ εὐσεβεῖς μεγαλέμποροι τῆς Πετρουπόλεως, οἱ ἀμετρήτους ἀνάπτοντες λαμπάδας καὶ κανδήλας ὑπὸ τὰ εἰκονίσματα τῶν Ἁγίων, εἶναι ἐξ ἴσου ἐνθουσιώδεις καὶ ἔτι μᾶλλον μεγαλόδωροι τοῦ ἀνατολικοῦ ᾄσματος ἐρασταί. Ἀθιγγανὶς ἔξοχος εἰς τὸ εἶδός της δύναται ἀκόπως νὰ κερδίσῃ ὅσα καὶ ἡ πρωταγωνίστρια τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος. Περὶ δὲ τῆς ἀρετῆς αὐτῆς, ὅπως καὶ τῆς συζύγου τοῦ Καίσαρος, οὐδὲ κἂν ὑποψία συγχωρεῖται. Ἄγρυπνοι τῆς σωφροσύνης αὐτῆς φρουροὶ εἶναι τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα, ἡ ζηλοτυπία τῶν ὁμορύλων ἀνδρῶν καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐλπὶς νὰ νυμφευθῇ στρατηγόν. Τὰ τοιαῦτα τῷ ὄντι συνοικέσια δὲν εἶναι σπάνια ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ πλεῖσται κόραι τῆς Σαμαρκάνδας διάγουσιν ἥσυχον βίον οἰκοδεσποίνης εἰς τὸ μέγαρον τοῦ εὐγενοῦς συζύγου των, διοικητοῦ ὁλοκλήρου ἐπαρχίας.

Ἡ ἀπέλευσις τοῦ χειμῶνος μεταβάλλει τελείως τὴν ὄψιν τῆς πρωτευούσης, τὸ δὲ ἐαρινὸν κάλλος οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὰ θέλγητρα τοῦ χειμῶνος. Τὰς μαύρας χειμερινὰς διαδέχονται αἱ λεγόμεναι «λευκαὶ νύκτες» καὶ τὴν στιλπνότητα τοῦ πάγου

Ψωμοζήτης.

ἡ ἀντανάκλασις εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Νεύα τῶν παροχθίων μεγάρων. Τὸ δὲ θέρος εἶναι ὄψιμον καὶ ἐπέρχεται μετ' ἀκαριαίας ταχύτητος. Τὰ δένδρα τὰ ὁμοιάζοντα γυμνοὺς σκελετοὺς ἐνδύονται τὴν πράσινην στολήν των εἰς διάστημα δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν. Ἡ φυλλοφορία συμπίπτει μὲ τὰς φωτεινὰς νύκτας τοῦ λήγοντος Μαΐου. Ὁ ἥλιος μόλις κρύπτεται ἐπὶ δίωρον, καὶ οὐδὲ τότε ἐντελῶς. Τὸ ἐρύθημα τῷ ὄντι τῆς δύσεως συγχέεται μὲ τὸ ῥόδινον χρῶμα τῆς αὐγῆς. Καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα οὔτε ἡμέρα εἶναι οὔτε νύκτα, ἀλλ' οὔτε λυκαυγὲς ἢ δείλη ὅπως ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἰδιαίτερόν τι εἶδος ἀκτινοβολίας, παρέχει ἄλλου κόσμου λευκὸν φῶς, ὑπὸ τὸ ὁποῖον τὰ ἐπίγεια πλάσματα, στερούμενα πάσης σκιᾶς, ἔχουσιν ὄψιν φαντάσματος. Οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃ ὕπνον κατὰ τὰς ἀμφιβόλους ταύτας ὥρας πᾶς ὁ ἔχων κάπως εὐαίσθητα τὰ νεῦρα.

Αὕτη εἶναι ἡ καλὴ ἐποχὴ τῶν ἐκδρομῶν εἰς τὰς νήσους τοῦ Νέβα. Οὐδὲν τῷ ὄντι ὑπάρχει εἰς ἄλλον τόπον χαριέστερον ἢ δροσερώτερον τοῦ λαβυρίνθου ἐκείνου δένδρων, διὰ τοῦ ὁποίου ῥέουσιν αἱ διακλαδώσεις τοῦ ποταμοῦ μέχρις οὗ χυθῶσιν ἡσύχως εἰς τὴν θάλασσαν περὶ τὸ *Ἀκρωτήριον*. Τοῦτο εἶναι ὁ

[2] Τέλος. Ἴδε σελ. 40

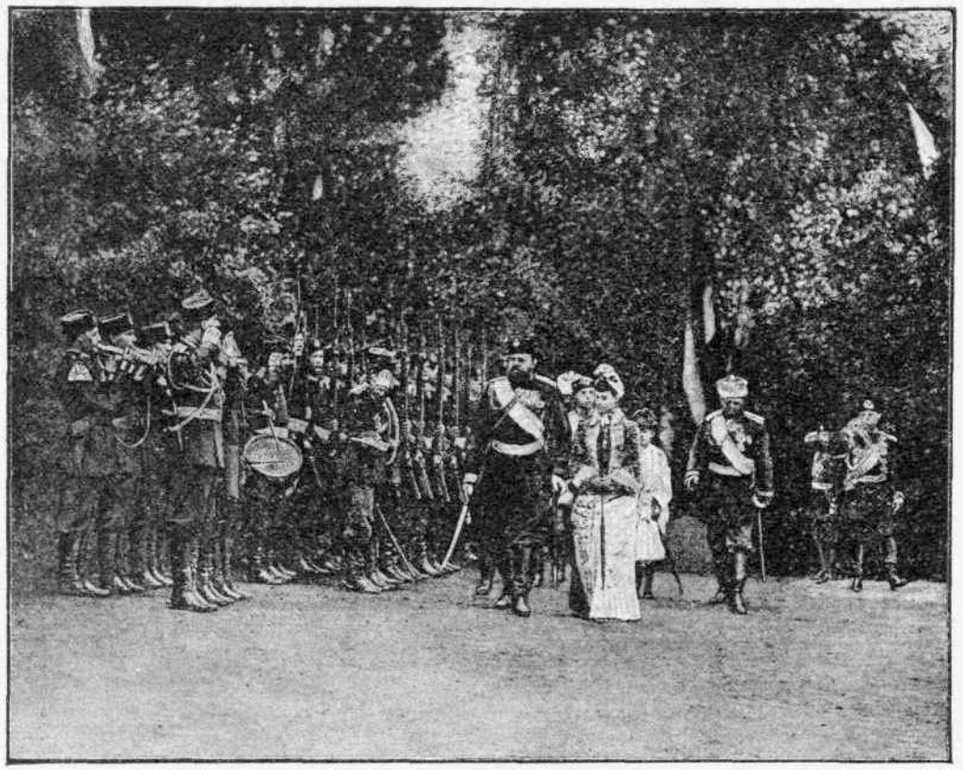

Ἐπιθεώρησις τῆς φρουρᾶς ἐν Πετερχώφ.

ἀρεστὸς κατὰ τὸ ἔαρ περίπατος τοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου, τὸ Ἀϊδ-Πάρκ καὶ τὸ Ἄλσος τῆς Βουλονίας τῶν Πετρουπολιτῶν. Αἱ ἀνοικταὶ ἄμαξαι καὶ αἱ δρόσκαι ἀντικατέστησαν ἤδη τὰ ἔλκηθρα. Ὅπως πανταχοῦ τῆς πρωτευούσης ἀποτελοῦσι καὶ ἐκεῖ τὴν πλειονοψηφίαν οἱ ἀξιωματικοί, περιμένοντες τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτοὺς ὀχήματα καὶ σχηματίζοντες ἅμα ρθάσουν ὁμίλους περὶ αὐτά. Οἱ διάλογοι περιστρέφονται περὶ τὰ νέα τῆς ἡμέρας ἢ ἄλλα θέματα οἰκειότερα, ἐνῷ τὸ βλέμμα ἀκολουθεῖ τὰ φεύγοντα πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Φινλανδίας ἁλιευτικὰ πλοιάρια, ἢ τὴν βραδεῖαν κατάβασιν τοῦ ἡλίου εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κόλπου. Αἱ ὧραι ἐκεῖναι εἶναι ἥσυχοι καὶ γλυκύταται, οὐδ' ἐνθυμίζει ὡς ἀλλαχοῦ τὴν ταχεῖαν αὐτῶν φυγὴν τὸ ἐπερχόμενον σκότος. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τοῦ περιπάτου, ἡ ὑψωθεῖσα ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ ὁμίχλη λάμπει ὡς ἀργυρᾶ ὀθόνη ὑπὸ τὸ μαγικὸν πελάγισμα τῆς «λευκῆς νυκτός». Τὰ ὀχήματα σκορπίζονται ταχέως εἰς τὰς δενδροστοιχίας τῶν νήσων, ἀποβιβάζοντα τοὺς ἐπιβάτας πρὸ τῆς ὀπισθίας θύρας τῶν θερινῶν οἰκημάτων τῶν εὐπατριδῶν καὶ τῶν πλουσίων ἐμπόρων. Ἑκάστη τῶν οἰκιῶν τούτων ἔχει καὶ ἄλλην εἴσοδον μετ' ἀναβάθρου βυθιζομένου εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παρὰ τὰς βαθμίδας τῶν ἀναβάθρων τούτων σαλεύουσιν αἱ λέμβοι, διὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνοῦσι τὰ μέγαρα τῆς ἀρκτικῆς ταύτης Βενετίας. Οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καὶ ὅσοι ἄλλοι δὲν δύνανται ν' ἀπομακρυνθῶσι τῆς πρωτευούσης διέρχονται εἰς τὰς ἐξοχὰς ἐκείνας ὁλόκληρον τὸ θέρος καὶ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν διάρκειαν ἀντηχοῦσιν αἱ ὑπαίθριοι ὀρχήστραι καὶ τὰ ᾄσματα τῶν ᾠδικῶν καφενείων. Ὁ ξένος ὁ μετ' ἐκπλήξεως παρατηρῶν τὴν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ζωηρὰν κίνησιν καὶ πάντας ὄχι μόνον διασκεδάζοντας ἀλλὰ καὶ γευματίζοντας εἰς τὸ ὕπαιθρον κλίνει νὰ πιστεύσῃ ὅτι διά τινος μαγικῆς ῥάβδου μετεβλήθησαν οἱ Ῥῶσσοι εἰς Ἰταλούς.

Οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες τὴν αὐλὴν διέρχονται τοὺς θερινοὺς μῆνας ἄλλοτε εἰς Τσαρκοσέλον καὶ ἄλλοτε

Πέτρος ὁ Μέγας. (Ἔργον τοῦ Φαλκονέ).

Ἡ στέψις Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ'.

εἰς Πετερχὸφ κατὰ τὴν ἑκάστοτε ὄρεξιν τοῦ κυρίου των. Αἱ παρὰ τὰ δύο ταῦτα ἀνάκτορα πολίχναι ἠγέρθησαν ἀντικρὺ ἀλλήλων εἰς ἀπόστασιν μιᾶς περίπου σιδηροδρομικῆς ὥρας ἀπὸ τῆς Πετρουπόλεως. Τὸ Πετερχὸφ ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ὡς δευτέρα ἔκδοσις τῶν Βερσαλλιῶν. Ἐκεῖ τῷ ὄντι ἐπροσπάθησεν ὁ Μέγας Πέτρος νὰ μιμηθῇ ὅσα τὸν εἶχον θαμβώσει εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λουδοβίκου Δ΄, τοὺς ἀπεράντους παραδείσους, τὰς γεωμετρικῶς κανονικὰς δενδροστοιχίας καὶ τοὺς ἐκπηδῶντας ἐκ τοῦ στόματος χαλκίνων Τριτώνων κρουνούς. Ἡ γειτονεύουσα θάλασσα παρεῖχε καὶ ἄλλο στοιχεῖον καλλωπισμοῦ. Λεωφόρος γραφικωτάτη μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ δάσους ὑψικόμων δρυῶν ἄγει εἰς τὰς ἀποβάθρας τῶν αὐτοκρατορικῶν θαλαμηγῶν. Τὸ Πετερχὸφ ἐν τούτοις δὲν ἠὐνοεῖτο πολὺ ὑπὸ τῶν τελευταίων Τσάρων, οἱ ὁποῖοι ἐπροτίμων τὸ Τσαρκοσέλον ὡς τερπνότερον καὶ νωποτέρας ἀνακαλοῦν ἀναμνήσεις. Τὸ κάλλιστον τοῦτο ἀνάκτορον ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥαστρέλλη ἐντὸς πευκῶνος παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης. Ἐκεῖ ἠρέσκετο νὰ διατρίβῃ ἡ Μεγάλη Αἰκατερίνη μετὰ τῶν εὐνοουμένων αὐτῆς φιλοσόφων καὶ ποιητῶν καὶ ἔτι ζωηροτέρα εἶναι ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἀλεξάνδρου Β΄ καὶ τῶν ἀνεπισήμων ἑορτῶν εἰς τὰς ὁποίας εὑηρεστεῖτο νὰ συγκαλῇ τοὺς οἰκείους του. Τὸ πέριξ ἄλσος, κοσμούμενον διὰ θριαμβικῶν ἀψίδων καὶ ἑλληνικῶν ναΐσκων τοῦ ιη΄ αἰῶνος, συνδέεται μὲ τοὺς κήπους τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Παύλου α΄, τοῦ ἀνήκοντος σήμερον εἰς τὸν Μέγαλον Δοῦκα Κωνσταντῖνον. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων παλατίων ἐπικρατεῖ ἀκατάπαυστος κίνησις καὶ διασταύρωσις ὀχημάτων, τῶν ὁποίων ἐπιβαίνουσιν οἱ κάτοικοι τῶν ἐσπαρμένων καθ' ὅλον τὸ δάσος θερινῶν ἐπαύλεων.

Ἡ κίνησις καὶ ὁ θόρυβος κορυφόνονται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων γυμνασίων τοῦ Κρανιοσέλου. Τὴν μὲν ἡμέραν διαδέχονται ἀλλήλας χωρὶς διακοπήν, αἱ πορεῖαι, αἱ στρατοπεδεύσεις, αἱ ψευδομάχαι καὶ τὰ ὑπὸ τὴν σκηνὴν προγεύματα, τὸ δὲ ἑσπέρας ἀδελφόνονται οἱ νικηταὶ καὶ οἱ νικημένοι εἰς τὸ αὐλικὸν θέατρον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀποκλείεται αὐστηρῶς πᾶς ὁ μὴ φέρων περικεφαλαίαν καὶ ἐπωμίδας, ὄχι ὅμως καὶ αἱ ὡραῖαι κυρίαι, αἱ παρευρισκόμεναι τακτικῶς καὶ εἰς τὰ γυμνάσια. Οἱ ἐνώπιον αὐτῶν διεξαγόμενοι πολεμικοὶ ἀγῶνες ἐνθυμίζουσι τὴν εἰς Φλάνδραν ἐκστρατείαν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ΄, ὅτε ὑπὸ τὰ βλέμματα τῶν δεσποινῶν τῆς αὐλῆς καὶ τὸν ἦχον τῶν βιολίων ἐξώρμων οἱ γάλλοι στρατιῶται κατ' ἐχθροῦ πραγματικοῦ. Εἰς Κρανιοσέλον ὅπως καὶ εἰς τὸ χειμερινὸν ἀνάκτορον καὶ πανταχοῦ τῆς Πετρουπόλεως ἀρέσκεται ὁ ξένος ἀνευρίσκων ζωντανὰ τὰ ἱστορικὰ ἔθιμα, τὰ ἤθη, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ θεάματα τὰ ὁποῖα ἐγνώριζε εἰς τὴν πατρίδα του μόνον ἐκ τῶν βιβλίων. Ἡ Ῥωσσικὴ πρωτεύουσα καίτοι χθεσινὴ καὶ οὐδὲν περικλείουσα ἀρχαῖον μνημεῖον, παρέχει ἐν τούτοις κατὰ πᾶν βῆμα μάθημα ἱστορίας. Ὁ ἐκεῖ ξενιζόμενος δὲν ζῇ μὲ τοὺς συγχρόνους του, ἀλλὰ μὲ τοὺς προγόνους του.

VOGÜE

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἀνδρέα Καρκαβίτσα Διηγήματα.

Β΄

Ἡ γλῶσσα.

Περισσότερον ἀπὸ κάθε λογικὸν ἐπιχείρημα ἐναντίον τῆς πεζότητος καὶ τῆς ἀδυναμίας τῆς καθαρευούσης, ὡς ὀργάνου καθαρῶς ποιητικοῦ, δηλονότι ἀβιάστως καὶ ἐξόχως παραστατικοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης εἰς τὴν ὁποίαν, ἀργὰ ἢ γρήγορα, εὑρίσκεται ὁ ποιητὴς ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς μόνην αὐτοῦ γλῶσσαν τὴν δημοτικήν, ὅταν θέλῃ νὰ ἀπαλλάξῃ τὰ ἔργα του ἀπὸ κάθε δεσμὸν δημοσιογραφικῆς λογοτεχνίας ἢ σοφίας πεζογραφικῆς ὁποιασδήποτε, καὶ ἀγνῶς καὶ σταθερῶς ὡραῖα νὰ τὰ διαπλάσῃ, περισσότερον ἀπὸ κάθε λογικὸν ἐπιχειρήμα λαλοῦν τὰ παραδείγματα δύο συγγραφέων τῆς ἐποχῆς μας, ἀπὸ τοὺς μᾶλλον πλουσίως προικισμένους: τὸ παράδειγμα τοῦ ποιητοῦ Προβελεγίου καὶ τὸ ἄλλο τοῦ Καρκαβίτσα. Ὁ πρῶτος συλλαμβάνων ἔργα γενναίας ἐπιβολῆς, ἐπλάτυνε τὸν κύκλον τῆς ἐμπνεύσεως καὶ μέσα εἰς αὐτὸν εἰσήγαγεν ἀρχαίους κόσμους, ἁδρὰς περιγραφάς, ἐννοίας φιλοσοφικάς· ἀλλὰ ταχέως παρετήρησεν ὁ εὐαίσθητος ποιητής, μόνος αὐτὸς μεταξὺ τῶν στιχοπλόκων, οἵτινες ἐπεφάνησαν μαζί μ' αὐτόν, ὅτι καὶ τῶν ἀρχαίων κόσμων τὸ κάλλος καὶ τῶν ἁδρῶν περιγραφῶν ἡ δύναμις καὶ τῶν φιλοσοφικῶν ἐννοιῶν τὸ ὕψος δὲν ἀποτελοῦν τὴν ποίησιν ἐνόσῳ ταῦτα δὲν ἀποτυποῦνται ζωντανὰ καὶ μὲ μορφὴν ἐκφραστικὴν ἐναρμονίως συμπληροῦσαν καὶ ἀναδεικνύουσαν τὴν οὐσίαν των· καὶ ἡ μορφὴ αὐτὴ δὲν πλάττεται καὶ ἡ ἁρμονία δὲν ἐπιτυγχάνεται, καὶ ἡ ποίησις δὲν γεννᾶται, παρὰ μόνον μὲ τῆς γλώσσης τῆς, ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην ἔννοιαν, **δημοτικῆς** τὴν βοήθειαν· παρὰ μόνον μὲ τὴν ἐντελῆ καὶ κατ' ἀκολουθίαν προσχώρησιν τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ἀπὸ τότε ὁ κ. Προβελέγιος σχεδὸν μὲ καταφρόνησιν εἶδε τὰς ὀστεώδεις στροφὰς τοῦ «Μήλου τῆς Ἔριδος» καὶ τοὺς μονοτόνους δεκαπεντασυλλάβους τοῦ «Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας»· ὡς γεννήματα τυφλοῦ παρελθόντος τὰ ἐλησμόνησε καὶ τ' ἄρησε νὰ τὰ θαυμάζουν ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ νωθρὰ διάνοια κρατεῖται δυνατὰ ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἁρπάγην τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ· καὶ συνεφιλίωσε τὴν ποίησίν του μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς ποιήσεως. Πῶς ἔγινεν ἡ συμφιλίωσις αὐτὴ καὶ τίνας φάσεις ἔκτοτε ὑρίσταται καὶ πῶς τὴν ἐννοεῖ ὁ ποιητής, καὶ πόσον αὐτὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ, δὲν θὰ δοκιμάσω νὰ τὸ εἴπω τώρα, ἀλλ' εἰς ξεχωριστὸν ἄλλοτε ἄρθρον περὶ τῶν ποιημάτων του. Τώρα δὲν θὰ ἐξηγήσω παρὰ μόνον, συντομώτατα καὶ ἀτελῶς, φοβοῦμαι, τὴν ἀπολύτρωσιν διηγηματογράφου, ὡς ὁ Καρκαβίτσας, ἀπὸ τῶν ἁρπάγων τοῦ τυφλοῦ παρελθόντος.

Πολὺ φοβοῦμαι πρὸς τούτοις ὅτι μὲ ἄκρατον ἐνθουσιασμόν, μὲ λυρισμὸν δυσκόλως συγκρατούμενον, σφάλματα ποῦ δυσκόλως συγχωροῦν οἱ περιεσκεμμένοι καὶ οἱ ψυχρόαιμοι, ὡμίλησα εἰς τὸ παρελθὸν φύλλον περὶ τοῦ συγγραφέως τῶν «Διηγημάτων». Δὲν μὲ μέλει διὰ τὰς τυχὸν ἐπικρίσεις ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὸν λόγον τοῦ φόβου μου δὲν θὰ τὸν μαντεύσουν, πολλάκις ἀποφαινόμενοι περὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον δὲν ἀνέγνωσαν ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ αἰσθανθοῦν ὅ,τι ἀναγινώσκουν. Μὲ μέλει ὅμως διὰ τὰς τυχὸν ἐπιφυλάξεις ἀνθρώπων ἄλλης τάξεως: δι' ἐκείνους ποῦ θ' ἀναγνωρίσουν τὰ ἐπίζηλα προσόντα τῶν «Διηγημάτων», ἀλλὰ καὶ θὰ προσθέσουν: «Ναί· ἀλλὰ ἡ γλῶσσά των; ἀλλ' ἡ μορφή των; τί κρίμα!» δίδοντες πολλὰ νὰ ἐννοήσωμεν διὰ τῆς ἐλαχίστης ἐπιρωνήσεως αὐτῆς. Καὶ θὰ ἔχουν κάπως δίκαιον αὐτοί. Ἀνύψωσα καὶ ἐξαίρω μέχρι τρίτου οὐρανοῦ τὴν σημασίαν τῶν Διηγημάτων τούτων τὴν ἀποτελουμένην ἀπὸ τὰ εὐγενέστατα καὶ σπουδαιότατα στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς· παραβάλλετε τὸν «Ἀφωρισμένον», τὸν «Σπαθόγιαννον», τοὺς «Νέους θεούς», καὶ τὴν ἠθογραφικωτάτην «Λιγερήν», τὴν μὴ περιληφθεῖσαν εἰς τὰς σελίδας των πρὸς αὐτὰ τὰ Διηγήματα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ, τὰ ἀνακηρυττόμενα ὑπὸ τινων ἀκόμη ὡς πρότυπα διηγηματογραφικῆς παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι· καὶ πλὴν ἑνὸς ἢ δύο, θὰ τὰ εὕρετε, ἀπέναντι ἐκείνων, ἀσήμαντα, παιδαριώδη, ἄψυχα, μὲ ὅλην τὴν συνθετικὴν πολλάκις δεξιότητα καὶ τὴν γλαφυρὰν καθαρολογίαν τοῦ πνευματώδους συγγραφέως των. Ἀλλὰ τὴν σημασίαν τῶν «Διηγημάτων» τοῦ Καρκαβίτσα δὲν ἀρνεῖ νὰ ἐκτυλιχθῇ ὁλοφάνερη καὶ νὰ χυθῇ μὲ ὅλην της τὴν λάμψιν ἡ γλῶσσα των ἡ ἄστοχος· καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐπιβουλεύεται ἡ μορφή των. Ὁ κ. Καρκαβίτσας ἔγραψε τὰ διηγήματά του εἰς τὴν συνήθη ἀκτένιστον καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐκ παραδόσεως καθαρεύουσαν τῶν πλείστων δημοσιογράφων καὶ λογίων μας· δὲν ἔχει αὕτη τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν χάριν καὶ τὴν ὁμαλότητα τῆς ἀττικιζούσης γλώσσης μερικῶν φημισμένων διὰ τοῦτο πεζογράφων μας, οὔτε τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐστροφίαν τῶν φιλοτεχνούντων κρᾶμα τι ἐκ τύπων καὶ συντάξεων ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων, οὔτε εὐρυθμίας εὐμοιρεῖ, οὐδὲ τάξιν τινὰ ἀκολουθεῖ, καί, ὑπὸ μίαν ἔποψιν, στερεῖται ὅρους· ναὶ μὲν ὁ συγγραφεὺς ἔχει τόσην πνεύματος περίσσειαν, ὥστε πολλάκις τὸ πνεῦμα τοῦτο διαχύνεται καὶ κατακλύζει τὰ ἐκτὸς καὶ ἀναπληρώνει πᾶσαν ὑλικωτέραν ἔλλειψιν τοῦ λόγου, καὶ βλέπομεν τότε, ὡς π. χ. εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς μαγίσσης, ὅταν τρέχῃ ἔξαλλος κατόπιν τοῦ Γιάννου καὶ τῆς Μάρως, ὡς εἰς τὴν ὁμηρικὴν μονομαχίαν τοῦ Ζάχου καὶ τοῦ Ταχὴρ ἔξω τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ὡς εἰς τὴν λεπτομερῆ παράστασιν τοῦ καρυορυλλιοῦ τοῦ Χειμάρρα, βλέπομεν ὅτι πράγματι, καθὼς τὸ ὡρισεν ἕνας κριτικός, τὸ καλούμενον **ὕφος** δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ τὸ «κάλλος τῆς ἰδέας»· καὶ τότε τὰ παρομοιάζομεν τὰ διηγήματα αὐτὰ πρὸς τὰ πήλινα προπλάσματα καλλιτεχνῶν τινῶν, τὰ ὁποῖα θέλγουν περισσότερον ἀπὸ τὰ πλάσματά των, τὰ ἐπὶ τοῦ λίθου τέλειον ἐξειργασμένα. Ἀλλὰ τοιαύτας ἐντυπώσεις ἐξουδετερώνει, πολὺ περισσότερον ἰσχυρὰ καὶ οὐσιαστική, ἡ καθολικὴ ἀντίληψις τοῦ ἀσυγχωρήτου διχασμοῦ μεταξὺ πραγματικοῦ καὶ λεκτικοῦ, τῆς γλωσσικῆς παραφωνίας ποῦ δυσαρέστως παρενοχλεῖ τὴν μουσικὴν τῆς ἐμπνεύσεως. Ὁ συγγραφεὺς εἰς ἔργα φαντασίας καὶ αἰσθήματος ἔδωκεν ἀφιλοσόφως τύπον μέσα εἰς τὸν ὁποῖον φαίνονται ὡς ψαλιδισμέναι καὶ ὡς κολοβαὶ αἱ πτέρυγες τῆς φαντασίας, καὶ ὡς μισοσβυσμένον κάρβουνον τὸ αἴσθημα. Ὁ συγγραφεὺς ὅστις ἀνέλαβε νὰ παραστήσῃ τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ, νὰ ἀναπτύξῃ τὰ παραμύθια τοῦ λαοῦ, νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰ τραγούδια τοῦ λαοῦ, νὰ ἀπηχήσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ, ἐλησμόνησε τὸ παραστατικὸν σημεῖον τῆς ψυχῆς αὐτῆς, τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Ναὶ μὲν ἀρκετὰς λαϊκὰς λέξεις καὶ φράσεις μεταχειρίζεται· ναὶ μὲν κυριολεκτικῶς φροντίζει νὰ ἐκφέρῃ τὰ ὀνόματα τὰ παριστῶντα οὐσιώδη ἀντικείμενα κ' αἰσθήματα τοῦ βίου τῶν προσώπων του, χωρὶς νὰ καταφεύγῃ εἰς ἀστείους ἐξελληνισμούς, καὶ εἰς νερουλὰς περιφράσεις· ναὶ μὲν οἱ ἥρωές του διαλέγονται μὲ τὴν φυσικήν, τὴν ἰδικήν των γλῶσσαν· ἀλλὰ ταῦτα, μολονότι ὑποδεικνύουν ἱκανὴν εὐθυκρισίαν καὶ παρίστανται ὡς οἱ προάγγελοι τῆς προσεχοῦς μεταβολῆς, εἶνε μέτρα ὅλως ἀνεπαρκῆ, καὶ συμβιβασμοὶ κομπογιαννίτικοι· αἱ λέξεις τοῦ λαοῦ καταντᾷ νὰ μὴν ἔχουν τὸν τόπον των ἐκεῖ, ἀσφυκτιῶσαι μεταξὺ τῶν τεχνητῶν περιόδων, ὡς ἄνθη μεταξὺ τριβόλων, καὶ οἱ διάλογοι χρησιμεύουν διὰ νὰ ἀναδεικνύουν ἔτι μᾶλλον τὸ σχολαστικὸν καὶ τὸ ἄλογον τοῦ μὴ διαλογικοῦ μέρους. Ὅσο δὲ περισσότερον ἐλεύθερος καὶ ποιητικὸς προχύνεται ὁ κόσμος τῆς φαντασίας, ὡς εἰς τὸ παραμύθι τοῦ Γιάννου καὶ τῆς Μάρως, ὅσον περισσότερον ἀδάμαστος καὶ ἐπικὸς ὁ κόσμος τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἀπεικονίζεται, καθὼς εἰς τὸν «Σπαθόγιαννον», τόσον περισσότερον ἀφόρητος καθίσταται ὁ γλωσσικὸς διχασμός. Καὶ τόσο περισσότερον ὁ διχασμὸς αὐτὸς φαίνεται ἀδικαιολόγητος καθόσον ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐπισκοπεῖ ἀφ' ὑψηλοῦ τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἥρωας αὐτοῦ, δὲν εἶνε κατὰ ποιὸν ἀνώτερος αὐτῶν, εἶνε καὶ οὗτος ὡς αὐτοί, ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός των, πιστεύει ὅ,τι πιστεύουν, καὶ ὅ,τι ἀγαποῦν ἀγαπᾷ, αἰσθάνεται καὶ σκέπτεται ἀκόμη ὡς αὐτοί, τὰς ψυχὰς ὅλων περικλείει, λαὸς εἶνε.

Ἀλλὰ συγγραφεὺς τόσον εὐαίσθητος καὶ τόσον **ἐφτάψυχος** ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ συναισθανθῇ ἐπὶ τέλους τὸ κακὸν τῆς τοιαύτης διγλωσσίας, νὰ μὴ ἀποσείσῃ τὴν γλωσσικὴν νάρκην, νὰ μὴ καταλάβῃ ὅτι ἐν τῇ δημιουργικῇ φιλολογίᾳ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀδιαίρετον ὅρον ἀποτελοῦν γλῶσσα λαϊκὴ καὶ γλῶσσα φιλολογική, καὶ ὅτι ὅσα μέχρι τοῦδε ἔγραψε θὰ ἦσαν τελειότερα καὶ ἀληθέστερον ὡραῖα καὶ πολὺ πλησιέστερα εἰς ὅ,τι ὀνομάζεται **ἰδανικὸν** ἂν τὰ ἐξέφραζε διὰ τῆς γλώσσης τῆς ὁποίας μέχρι τοῦδε παρέβλεπε τὴν πλαστικὴν ἰσχύν, ἢ καὶ ἂν τὴν διέβλεπε, δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐργασθῇ πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Πρὸς τὸν τοιοῦτον φωτισμὸν συνήργησεν ἀφ' ἑνὸς τὸ μαντικὸν ὁρμέμφυτον καλλιτέχνου ὁποῖος ὁ κ. Καρκαβίτσας καὶ ἀφ' ἑτέρου καὶ οὐχ ἧττον ἰσχυρῶς ἡ ὁσημέραι ἀναπτυσσομένη συνείδησις τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, ἡ ἐκδηλουμένη πότε μὲν ἀρνητικῶς μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀνεπαρκείας καὶ τῆς ἀσχημίας τῆς καθαρευούσης, πότε θετικώ-

τερον μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ὡς βάσεως πάσης σοβαρᾶς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας, καὶ ὄχι καθὼς ἀλόγως πρεσβεύουν μερικοί, ὡς ἁρμοζούσης εἰς ὡρισμένα μόνον εἴδη ποιήσεως ἢ πρὸς παράστασιν ἀγροίκων μόνον αἰσθημάτων· πρὸς τοιοῦτον φωτισμὸν συνετέλεσεν, εἰδικώτερον, καὶ ὁ κλονισμὸς τὸν ὁποῖον ἐπέφεραν εἰς τὰ πνεύματα καὶ ἡ συγκίνησις τὴν ὁποίαν ἐγέννησαν εἰς τὰς καρδίας τούτων ἢ ἐκείνων ἐκ τῶν νέων συγγραφέων μας, βιβλία καθὼς τὸ «Ταξίδι» τοῦ Ψυχάρη, καθὼς αἱ «Κριτικαὶ παρατηρήσεις» τοῦ Καλοσγούρου εἰς τὰ ἔργα τοῦ Πολυλᾶ. Τοῦ τεύχους τούτου ἡ ἀνάγνωσις συνεπλήρωσε τὴν κρίσιν καὶ ἔδειξε μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν δύναμιν τῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν ἔργων. Ὁ Καρκαβίτσας ἐγκατέλιπε τὴν πεπατημένην, ἐτίναξεν ἐπάνω της καὶ τὴν κόνιν τῶν ὑποδημάτων του, καὶ τώρα ἐπὶ τῶν δροσορρύτων καὶ ἀνθοστεφῶν, ἀλλὰ καὶ ἀκανθοσπάρτων καὶ πλανερῶν ἀτραπῶν τῆς δημοτικῆς, γενναίως ἀγωνίζεται νὰ χαράξῃ τὸν νέον δρόμον του, καὶ νὰ βαδίσῃ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀνεγείρῃ τέλος τὸ μέγα οἰκοδόμημα τῶν ὀνείρων του «ποῦ θὰ ἔχῃ ἕνα σκοπό, θὰ ἐξυπηρετῇ μίαν ἰδέα, θ' ἀποτυπώνῃ πιστὰ καὶ καθαρὰ μίαν ἐποχὴ ὁλάκερη.» Διότι τὰ ὡραῖα του «Διηγήματα» τὰ θεωρεῖ πλέον ὡς ἁμαρτίας παλαιάς, ὡς ἔργα πρωτοπείρου, σχεδὸν ἐντρέπεται δι' αὐτά, τόσον εἶν' εὐρὺ καὶ φωτεινὸν ἐντὸς τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τὸ ὄνειρον τῆς μελλούσης ἐργασίας του. Καὶ τὸν πόνον καὶ τὴν περιφρόνησιν αὐτοῦ ἐξέφρασεν εἰς τὸν Πρόλογον τῶν Διηγημάτων του, ὅπου μὲ συντριβὴν ψυχῆς μετανοούσης, ἀλλὰ καὶ μὲ ὁρμὴν καρδίας γεμάτης ἀπὸ ἔμπνευσιν, ἐξομολογεῖται τὰς ἁμαρτίας του. Καὶ δὲν καταφρονεῖ τὰς περασμένα ἔργα του μόνον «ὡς ἄσκοπα γραψίματα τοῦ παρελθόντος» ἀλλὰ κυριώτερον, καὶ ὡς μνημεῖα ἀσκοπώτερα γλώσσης νεκρᾶς. Καὶ ἐκδικούμενος διότι τόσον καιρὸν ἐδούλευσε τῆς γλώσσης αὐτῆς τὸ εἴδωλον, τονίζει ἐναντίον της ὀξύτατα βέλη: «Εἶνε γλῶσσα μπαλσαμωμένη, γλῶσσα ποῦ κάμποσοι ἔξυπνοι ἀντὶ νὰ τὴν ἀφήσουν μέσα 'ς τὴ σεβαστὴ θήκη της, τὴν ἐσήκωσαν, τῆς ἔδωσαν λίγη ζωὴ καὶ μὲ τὰ δεκανίκια 'στὰ χέρια, μὲ τῆς ἀράχνες καὶ τὴ σκόνη τῶν αἰώνων, τὴν ἔβαλαν μπροστὰ γιὰ νὰ τοὺς πάγῃ κούτσα-κούτσα 'στὴν ἐποχὴ τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τοῦ Ξενοφῶντα. Καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ πάγουν μόνον αὐτοί, ἀλλὰ νὰ σύρουν καὶ ὁλόκληρο τὸ Ἔθνος ὀπίσω τους. Καὶ μᾶς τὴν ἐκόλλησαν κ' ἐμᾶς, τῶν ἄμοιρων, μὲ τὰ σχολεῖα καὶ μὲ τὰ βιβλία τους τ' ἀνάποδα καὶ χρειαζόμαστε πλέον γιὰ νὰ τὴν βγάλουμε ἀπὸ πάνω μας, νὰ ριχθοῦμε 'στὴ φωτιά, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς γιὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὸ χιτῶνα τοῦ Νέσσου. Ἀπὸ μέρους μου ὅμως προτιμῶ αὐτὴ τὴ θυσία, ποῦ σὰ στρίγγλα φοβερὴ ἔραγε ὡς τὰ τόρα, ἔθαψε μέσ' 'στὰ βρωμερὰ κουρέλια της κάθε καλλιτεχνικὸ καὶ θηλυκὸ νοῦ, ποῦ ἠθέλησε νὰ τὴν λατρέψῃ. Γιατ' εἶνε γλῶσσα ποὺ σοῦ παγώνει τὸν ἐνθουσιασμό, σοῦ πλαστογραφεῖ τὴν ἰδέα, σοῦ κόβει τὴ δύναμι, σοῦ ἀλλάζει τὸ αἴσθημα. Εἶνε καλοῦπι ποὺ ἡ κακή του πάστα ἀλλάζει καὶ κάθε τι ποῦ θὰ χύσῃς μέσα του. Τῆς ρίχνεις χρυσάφι καὶ σοῦ βγάζει κάρβουνο· τῆς ρίχνεις φωτιὰ καὶ σοῦ βγάζει στάχτη· τῆς ρίχνεις αἷμα καὶ σοῦ βγάζει λαχανόζουμο. Καὶ ἂν καμμία φορὰ ἔβγαλε καὶ λαμπρὸ μέταλλο πρέπει νὰ φαντασθῇς πῶς σὲ καλλίτερο καλοῦπι τὸ μέταλλο αὐτὸ θὰ ἦταν ἀκόμα λαμπρότερο!»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

"ΣΙΜΟΝΗ,,

Ἀπό τινος ἐν τῷ «Παραδείσῳ» παίζεται μετ' ἐπιτυχίας ἐκτάκτου ἓν δρᾶμα τοῦ Ἰουλίου Λεμαίτρ.

Ὁ Λευκὸς Γάμος, — τίτλος ἀκατάληπτος ἄνευ ὑποσημειώσεως διὰ τοὺς Ἕλληνας, μὴ ἔχοντας ἀναλόγους φράσεις, τὸν ὁποῖον ὁ ὄκιμος μεταφραστὴς ἔκρινε καλὸν νὰ ντιταστήσῃ διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς ἡρωΐδος, — δὲν εἶνε ἔργον καθολικῆς οὕτως εἰπεῖν καλαισθησίας. Πρέπει νὰ ἔλαβεν ἰδιαιτέραν ὅλως τροπὴν ἡ αἰσθητικὴ ἀνατροφὴ ἑνὸς ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἐννοήσῃ, νὰ αἰσθανθῇ, νὰ ρέσῃ τὸ παθολογικὸν αὐτὸ καλλιτέχνημα. Καὶ ὅτι εἶνε καλλιτέχνημα, κομψότατον μάλιστα, ὁ κριτικὸς δέν το ἀρνεῖται. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἱκανοποιήσουν ὅλους τοὺς καλαισθήτους, καὶ νὰ θεωρηθοῦν ἑπομένως ἡ λυδία λίθος τῆς καλαισθησίας. Δὲν εἶνε ὁ ἥλιος ὁ ἐπιβαλλόμενος καὶ κατακτῶν μόλις ἀνατείλῃ· εἶνε ἡ μελιχρὰ ἢ ἰώδης λυχνία ἡ φωτίζουσα τὸν θάλαμον τοῦ ἰδιοτρόπου, ὁ ὁποῖος κλείει τὰ παράθυρά του τὴν ἡμέραν καὶ κάμνει νύκτα. Δὲν εἶνε τὸ ρόδον τὸ βασιλικόν, πρὸ τοῦ ὁποίου κλίνει πᾶσα κεφαλή· εἶνε ἓν ἀνθύλλιον ξενότροπον τοῦ ἀγροῦ, τὸ ὁποῖον σὺ λατρεύεις καὶ ἄλλος ἀπορρίπτει. Δὲν εἰμπορεῖς νὰ εἴπῃς χωρὶς κίνδυνον τῆς ὑπολήψεώς σου ὅτι δέν σοι ἀρέσει π. χ. ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης, τὸ ἄσμα τοῦ Οὐγολίνου, ὁ Οἰδίπους τύραννος, ὁ ὃν Κιχώτης, ὁ Ἀμλέτος καὶ ἄλλα ἀσυγκρίτως μὲν μικρότερα, — ὡς ἡ Φεδώρα, ὁ Λουκῆς Λάρας — ἀλλ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν κατὰ τὴν κοινὴν πρόληψιν ὑγιῶν βάσεων ἐστηριγμένα. Εἰμπορεῖ ἀφ' ἑτέρου νὰ εἶναι πολὺ καλαίσθητος ἄνθρωπος καὶ ὅμως νὰ μή σου ἀρέσουν μερικὰ τραγουδάκια τοῦ Χάϊνε, τὰ ἔργα τοῦ Βωδελαίρ, μερικὰ διηγήματα τοῦ Χόφμαν ἢ τοῦ Πόε, ὁ Τοσούλης τοῦ Δωδέ, τὸ Γατὶ τοῦ κ. Μητσάκη ἢ μᾶλλον τὰ Θεάματα τοῦ Ψυρρῆ καὶ τόσα ἄλλα ἐκ τῆς συγχρόνου μάλιστα παραγωγῆς, πρὸς τὰ ὁποῖα κλίνει ὅλοὲν ἰδιότροπος καὶ εἰς ἄκρον νευρική τις ἀντίληψις.

Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων, — λίαν εὐδιάκριτον μάλιστα φέρον σφραγῖδα, — εἶνε τὸ δρᾶμα τοῦ Ἰουλίου Λεμαίτρ. Αἱ γνῶμαι διαφέρουν πολύ. Ὁ κ. Παράσχος π.χ. μᾶς ἔλεγεν ὅτι καθ'ὅλον τὸ διάστημα τῆς παραστάσεως τῆς Σιμόνης, ἠσθάνετο ὡς νὰ ἐκράτει ὑπὸ τὴν ρίνά του ἀνθοδέσμην ἴων. Ταυτοχρόνως εἷς ἄλλος φίλος μου, ἄνθρωπος ἐν τούτοις μὴ στερούμενος διόλου καλαισθησίας, διεκήρυττεν ἀπροκαλύπτως ὅτι προτιμᾷ τὰ χονδροκοπήματα τοῦ Πονσὸν Δὲ Τερράϊλ ἀπὸ τὰς λεπτολογίας αὐτάς, δυσώδεις ὡς πληγάς. Αἴ, τί ἠθέλατε νὰ τῷ εἴπω; Εἶνε πάντοτε δύσκολον νὰ ἐπιδέξῃ τις εἰς τὴν καλαισθησίαν τοῦ ἄλλου, ὅσα καὶ ἂν συσσωρεύσῃ ἐπιχειρήματα, δρᾶμα τοῦ ὁποίου ἡ βάσις εἶνε τόσῳ παρακινδυνευμένη, ἡ ἡρωΐς μία ἀσθενής, ὁ ἥρως εἷς ἀσθενής, — καθένας μὲ τὴν ἀρρώστεια του, φροντίζει νὰ μας εἴπῃ ὁ συγγραφεύς, — ἡ ἀδελφὴ τῆς ἡρωΐδος μία ἀσθενής, — καὶ ὁ κακὸς εἶνε ἀσθενής, ἰσχυρίζεται ἡ ἰδία, — ἡ μήτηρ των ἀσθενικὴ τὸν χαρακτῆρα καὶ ὁ ἰατρὸς — διότι ἔχει καὶ τὸν ἰατρόν του τὸ θλιβερὸν αὐτὸ νοσοκομεῖον, — φιλόσοφος σκεπτόμενος, ἀντὶ νὰ θεραπεύῃ . . . Ἰσχυρισθῆτε ὅσον θέλετε ὅτι ἀκόμη δέν σας ἔτυχε νὰ ἴδητε ἔργον τόσῳ ἀγνόν, τόσῳ τρυφερόν, τόσῳ λεπτόν, τόσῳ γλυκύ. Θά σας ἀπαντήσῃ ὅτι πρέπει νὰ εἶσθε πάρα πολὺ διεφθαρμένος διὰ νὰ ἐννοήσετε τὴν ἀγνότητά του καὶ ὅτι ἡ λεπτότης του, στηριζομένη εἰς ἀπιθανότητας καὶ αὐθαιρεσίας, μόλις ὑποβληθῇ εἰς τὸν ἔλεγχον μεταβάλλεται εἰς χονδροκοπίαν, διαφέρουσαν ἀπὸ τὰς χονδροκοπίας τῶν δημωδῶν μυθιστορημάτων, καθόσον αὗται δὲν προσβάλλουν ἀξιώσεις λεπτότητος καὶ εἶνε κατὰ πολὺ ὑγιέστεραι. Εἰς μάτην θά τῷ παρατηρήσετε ὅτι τοιαῦτα ἔργα, πρὸς τὰ ὁποῖα φέρεται ἀμέσως ἡ καρδία, ὡραῖα χωρὶς νὰ γνωρίζῃς διατί, δὲν ὑποβάλλονται εἰς ἔλεγχον βάναυσον. Ἐκεῖνος θάντιτάξῃ ὅτι ὅλα ὑποβάλλονται εἰς τὸν ἔλεγχον, θὰ προσθέσῃ δὲ μάλιστα ὅτι τοιαῦτα ἔργα, παθολογικῆς καλαισθησίας προϊόντα, εἶνε ἄτοπον νὰ παρουσιάζωνται πρὸ τοῦ ἀδαοῦς ἑλληνικοῦ δημοσίου, ὁλοὲν διαμορφουμένου καί, ὅπως οἱ βάρβαροι τῶν ὁποίων τὰ νεῦρα δὲν ἔφθασαν ἀκόμη τὴν ἔντασιν τῶν συγχρόνων εὐρωπαίων, ἔχοντος ἀνάγκην ἁπλῶν καὶ ὑγιῶν καλλιτεχνημάτων, φωτὸς ἡλιακοῦ . . .

Ἀλλ' ἂν ὑπάρχῃ διχογνωμία ὡς πρὸς τὴν ποιότητα, καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ δράματος, νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει δευτέρα γνώμη περὶ τῆς ὑποκρίσεως τῆς κυρίας Παρασκευοπούλου, ὑποδυθείσης τὸ πρόσωπον τῆς Σιμόνης. Τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀσθενοῦς κόρης, τοῦ ὠχροῦ καὶ καχεκτικοῦ ἀλλ' εὐώδους ἀνθυλλίου, τῆς μικρᾶς ἀγαθῆς καὶ χαϊδευμένης, μακρὰν τῶν ὁμηλίκων της ἀνατραφείσης ὑπὸ τὴν μητρικὴν φιλόστοργον ἐπίβλεψιν, ἀγνοούσης τὰ πάντα καὶ ἐξ ἀνατροφῆς καὶ ἐξ ὀργανισμοῦ παθολογικῶς ἀναπτυσσομένου, μὲ τὸ φυλετικὸν ἔνστικτον νηδύμως κοιμώμενον παρὰ τὴν ἡλικίαν της καὶ μόλις-μόλις τὴν τελευταίαν στιγμὴν ὑπὸ τὸ φίλημα τοῦ συζύγου ἡμιαφυπνιζόμενον· κόρης ἓν μόνον γνωριζούσης, ὅτι θἀποθάνῃ ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἕνα μόνον πόθον, παιδικὸν πόθον διατρεφούσης, νὰ ὑπανδρευθῇ, νὰ αἰσθανθῇ τὴν συζυγικὴν εὐτυχίαν πρὶν ἀποθάνῃ, ὅπως ἔβλεπε καὶ τὰς φίλας της εὐτυχεῖς . . . τὸν χαρακτῆρα τοῦτον ἡ κυρία Παρασκευοπούλου ἀπέδωκε μετ' ἐκπληκτικῆς ἀληθῶς ἐντελείας. Τοιαύτην ἑνότητα ὑποκρίσεως καὶ ἀλήθειαν συγχρόνως, ἐκτὸς τῆς Φρανσιγιόν, εἰς κανένα ἄλλον ρόλον τῆς καλλιτέχνιδος ἀπηντήσαμεν. Βλέπων τὴν Σιμόνην, ποῦ νἀναγνωρίσῃς τὴν χασματώδη Φρού-Φρού καὶ τὴν ἀκατάληπτον Λεκουβρέρ! Εἰς τὸ βάδισμα, εἰς τὴν φωνήν, εἰς τὰ κινήματα, παντοῦ, ὡς Σιμόνη ἡ κυρία Παρασκευοπούλου εἶνε μία καὶ ἡ αὐτή, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἄνευ στιγμῆς λήθης καὶ ἀντιφάσεως. Ὑποθέτω ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Λεμαίτρ θἀνεγνώριζεν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ἠθοποιοῦ μας ἀναζῶσαν τὴν συμπαθῆ ἡρωΐδα του, ἐνσωματούμενον ὡς διὰ μαγείας τὸ πλάσμα τῆς φαντασίας του. Ὁ ρόλος τῆς Σιμόνης ἁρμόζει ἐκ φύσεως εἰς τὴν κυρίαν Παρασκευοπούλου. Ἐπωφελεῖται καὶ αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων της διὰ νὰ παρουσιασθῇ ἀκόμη τελειοτέρα. Ἔξαφνα ἡ φωνή της, ἡ τόσον ἀρεσκομένη εἰς τόνους χαμηλοὺς καὶ σεσυρμένους ὡς παιδίου μαμμοθρέπτου, ἐν ᾧ εἰς ἄλλα δράματα ἀκουομένη οὕτω προξενεῖ φρίκην, εἰς τὴν Σιμόνην ἁρμόζει θαυμασίως καὶ παρέχει τὴν ἐντύπωσιν ὑποκριτικῆς τέχνης ἀνυπερβλήτου. Τὸ αὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ διὰ τὸ σῶμά της τὸ μηκύλον καὶ χάριεν, τὸ τόσον ἀδικοῦν αὐτὴν ὅταν χρειάζεται ὕψος καὶ μεγαλοπρέπεια, ἀλλὰ τόσον κατάλληλον, ὅπως μάλιστα τὸ μετασχηματίζει, διὰ τὴν μικράν, τὴν χαϊδευμένην καὶ ἀσθενῆ Σιμόνην.

Δὲν θὰ σημειώσω ἰδιαιτέρως πολλὰ μέρη τῆς ὑποκρίσεώς της. Ὅταν ἡ ἠθοποιὸς διατηρῇ τὸν χαρακτῆρα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, εἶνε πάντοτε ὡραία, εἶνε πάντοτε ἔξοχος. Ἄλλως τὸ δρᾶμα δὲν ἔχει τὰς βιαίας δραματικὰς στιγμὰς ἄλλων ἔργων, διὰ τῶν ὁποίων, ἀναπτύσσουσα τὴν ὑπέροχον τραγικήν της δύναμιν ἡ κυρία Παρασκευοπούλου, συγκαλύπτει τὰς ἐν τῷ συνόλῳ ἐλλείψεις της. Ὁ ρόλος τῆς Σιμόνης ὁμοιάζει πρὸς αὔραν δροσερὰν καὶ μυροβόλον, πνέουσαν κατὰ ποικίλας ἐντάσεις, ἀλλ' οὐδέποτε μεταβαλλομένην εἰς ἄνεμον σφοδρόν, εἰς θύελλαν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἴσως ὀλιγώτερον δύσκολος καὶ θαυμαστὸς τῶν ἄλλων, οἱ ὁποῖοι καταπλήσσουν συνήθως τὸν κόσμον καὶ ἐξεγείρουν καὶ συναρπάζουν. Ἐν τούτοις, ὑπείκων εἰς τὴν συνήθειαν, θὰ ἐξάρω ἐδῶ δύο στιγμὰς ἐκτάκτως ὡραίας· τὴν τῆς ἀφελοῦς παιδικῆς χαρᾶς τῆς Σιμόνης ὅταν ἐν τῇ β' πράξει ὁ Τιέβρ τὴν ζητῇ εἰς γάμον, καὶ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου της τοῦ κεραυνοβόλου, ἐκ τῶν καλλιτεχνικωτέρων θανάτων τοὺς ὁποίους ὑποκρίνεται ἡ κυρία Παρασκευοπούλου.

Ἡ Σιμόνη ὑπῆρξεν ἕως τόρα, — ἡ Ἑστία τὸ ἐσημείωσεν ἐγκαίρως, — ἡ μεγαλητέρα ἐπιτυχία τοῦ θιάσου Αἰσχύλου. Ὅλα τὰ πρόσωπα παίζουν ὡραῖα. Ὁ κύριος Πετρίδης ἀμιλλᾶται ὡς πρὸς τὴν φυσικότητα μὲ τὸν κύριον Βονασέραν, ἐν ᾧ εἶνε δύσκολον νὰ φαντασθῇ τις μητέρα τελειοτέραν τῆς κυρίας Παπαϊωάννου. Μόνον ἡ Μάρθα, δύσκολον πρόσωπον, ἀπαιτεῖ ἴσως τραγικὴν δύναμιν ἀνωτέραν ὅσης διαθέτει ἡ κυρία Λαζαρίδου. Ἀλλὰ καὶ ἡ μικρὰ αὕτη ἔλλειψις παραβλέπεται πρὸ τῶν ἀρετῶν τῆς σπανίας δι' ἑλληνικὴν σκηνὴν ὑποκρίσεως. Πρὸς ἐπίμετρον καὶ ἡ μετάφρασις ἔτυχε — καὶ λέγω ἔτυχε, διότι τὰ τῶν θιάσων μας διευθύνει πρὸς τὸ παρὸν τύχη τυφλή, — καλλίστη. Τὴν ἐριλοπόνησε μετὰ πολλῆς εὐσυνειδησίας ὁ ἐν Σύρῳ νεαρὸς λόγιος κ. Μιχαὴλ Γιαννουκάκης ἐκ τῶν φρονούντων, καθὼς φαίνεται, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν οἰκογενειακῶν δραμάτων πρέπει νὰ εἶνε ἡ κοινῶς λαλουμένη καὶ ὅτι ἂν ἐν πρόσωπον ἐπὶ τῆς σκηνῆς δὲν ὁμιλῇ ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν αὐστηρῶς σύμφωνα πρὸς τὴν ἀνάπτυξίν του καὶ τὴν ψυχολογικὴν στιγμήν, — ἀκριβῶς δηλαδὴ ὅπως θὰ ὡμίλει εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν καὶ ἐκτὸς τῆς σκηνῆς, — ὅσα λέγει, καὶ σαιξπήρεια ἂν εἶνε, φαίνονται ψευδῆ καὶ γελοῖα.

ΓΡ. Ξ.

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου,

Τὸ παράθυρό μου βλέπει στὴν πλατεῖα. Κάθε δειλινό, κοντὰ νὰ βασιλέψῃ ὁ ἥλιος, ἔρχεται μία κόρη, δὲ θὰ εἶν' ἀκόμα δεκαπέντε χρόνων, καὶ γυμνάζεται μὲ τὸ ποδήλατο κι ἀπάνου σ αὐτὸ φέρνει γύρες τὴν πλατεῖα. Τοῦ τριανταφυλλιοῦ της φουστανιοῦ τὲς ἄκρες τὲς φουσκώνει σὰν πανάκι ὁ ἄνεμος, ἀνεβοκοτεβαίνουν στερεὰ καὶ γοργοκίνητα τὰ πόδια της, τὰ μαλλιά της ἀνεμοδέρνονται λυτὰ στὲς πλάτες της κι ἀνεμοδέρνονται κ ἐκεῖνα σὰ σημαία· γυρμένο ἀπάνου στὸ σιδεράλογο, (κάπου διάβασα πῶς ὁ λαὸς τῆς Θεσσαλίας ἔτσι βάφτισε τὸ ποδήλατο, κι ἀκόμα μιὰ φορὰ ἐθαύμασα τοῦ λαοῦ τὴ δύναμη τὴ γλωσσοπλαστική· θαρρεῖς πῶς τ ἄψυχο αὐτό, τὸ δίτροχο μηχάνημα, ζωντό-

νεψ' ἔξαφνα καὶ θέριεψεν· ἀπὸ ποδήλατο ἔγεινε σιδεράλογο·) γυρμένο ἀπάνου σ αὐτὸ τὸ κορμί της μὲ τεντωμένο τὸ λαιμὸ καὶ τὸ κεφάλι κρατημένο ἴσα ὁλόϊσα, ἀγωνίζεται κ ἰδρώνει νὰ δαμάσῃ πρῶτα τὸ θηρίο κ ὕστερα μ ἐκεῖνο νὰ κάνῃ ὅ τι θέλει, νὰ στέκεται ἀπάνου του ὅπως θέλει καὶ καθὼς τρέχει ὁρμητικά, μοιάζει μὲ τὸν καβαλάρη ποῦ ματώνει σπιρουνιάζοντας τὸ ἄτι γιατὶ ζητάει νὰ φτάσῃ κάποιον ἢ νὰ φύγῃ κάποιον. Κ ἐγὼ ἀπὸ τὸ παράθυρο τὴν ἀγναντεύω ποῦ γυρίζει καὶ γυρίζει καὶ τώρα σὰ σαΐτα χύνεται καὶ χάνεται καὶ πάλι ξαναφαίνεται καὶ στρίβει καὶ πάει πλαγινὰ καὶ κάνει ὀκνότερο τὸ τρέξιμό της· κι ἀπὸ τὸ κύτταμα θαμπώνομαι καὶ σ τὸ τέλος τὴ βλέπω σὰν τριανταφυλλένιαν ὀπτασία, σὰν κυνηγήτρα νύφη, δουλεύτρα τῆς Ἀρτέμιδος. Γιατὶ κι ὅταν κατεβαίνῃ ἀπὸ τὸ ποδήλατο καὶ πατάῃ στὴ γῆ, δὲ χάνει τὸν πρῶτο της ἀέρα· ἔχει μιὰ γοργάδα, μιὰ ξεγνοιασιά, μιὰ τόλμη. μιὰν ἐλευθερία, κι ὅταν στέκῃ κι ὅταν περπατῇ, σὲ κάθε στάσιμο, σὲ κάθε κίνημα· ἔχει κάτι τι ἀντρίκιο, ποῦ κάνει τοὺς γέρους νὰ σκανδαλίζωνται, καὶ τοὺς νέους νὰ συλλογίζωνται. Ἐκεῖνοι ποῦ κυττάζουν πάντα καὶ μονάχα πίσω, καὶ θέλουν τὴ γυναῖκα μόνο ταπεινὴ κι ἁπλῆ νοικοκυρά, τίποτε περισσότερο, θωροῦν τὴν ἄπλερη Ἀμαζόνα καὶ κάνουν τὸ σταυρό τους ψιψιθυρίζοντας: — Ποῦ καταντήσαμε! — Κ ἐκεῖνοι ποῦ κυττάζουν πάντα καὶ μονάχα ἐμπρός, καὶ θέλουν τὴ γυναῖκα σωστὴ συντρόφισσα τοῦ ἀντρὸς σ ὅλα τ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ σ ὅλες του τὲς τρέλλες, βλέπουν τὴν κόρη αὐτὴ σὰν πλάσμ' ἀνώτερο ἀπὸ τ ἄλλα τοῦ φύλου της, κι ἀναγαλλιάζουν.

Ἐγὼ νομίζω πῶς κανεὶς δὲν πρέπει νὰ βλέπῃ, μονάχα καὶ παντοτεινά, ἢ πίσω ἢ μπροστά· πρέπει νὰ βλέπῃ μαζὶ καὶ μπροστὰ καὶ πίσω· τότε θὰ καταλάβῃ πῶς καὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης φυλῆς οἱ γυναῖκες κ οἱ ταπεινὲς κι ἁπλὲς νοικοκυρὲς ποῦ δὲν ξεμυτίζουν ἀπὸ τὸ σπίτι, κ οἱ ἄλλες ποῦ ἀνατρέφουν' ἐλεύθερα καὶ μὲ ἄλογα καὶ μὲ σιδεράλογα, εἶναι ὅμοια ἀληθινές, ὅμοια σεβαστὲς καὶ ἀξιολάτρευτες γυναῖκες· φτάνει νὰ εἶν' ἀπὸ ἀγνὸ μέταλλον ὅλες· νὰ εἶνε αὐτὲς σωστὰ παλαιϊκές, κ ἐκεῖνες σωστὰ προοδευμένες· νὰ μὴν εἶνε μαϊμοῦδες, οἱ πρῶτες τοῦ σπιτιοῦ, κ οἱ δεύτερες τοῦ δρόμου. Τὸ πνεῦμα, ἡ καρδιὰ κ ἡ ἀρετὴ δὲν εἶνε χαρίσματ' ἀποκλειστικὰ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης φυλῆς. Τὸ σπίτι δὲν εἶνε πάντα τὸ σημάδι τῆς καλῆς γυναῖκας· κι ὅτι δυναμώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τόνε συνειθίζει σ τὴν ἐνέργεια καὶ τὸν κάνει πιὸ ἐλεύθερο, κακὸ δὲν εἶνε, εἴτε γιὰ τὸν ἄντρα, εἴτε γιὰ τὴ γυναῖκα. Κ ἐγὼ ποῦ σέβομαι τὰ παλαιϊκὰ καὶ τὰ πατροπαράδοτα, κάθε ποῦ τὴν ἀγναντεύω τὴ γοργὴ ποδηλατίστρα, δὲ μπορῶ νὰ μὴ τὴ στοχαστῶ μητέρα μίαν ἡμέρα ποῦ θὰ κάνῃ τὰ παιδιά της ὡραιότερα καὶ θὰ ξέρῃ τὴ δουλειά της καλλίτερα ἀπὸ πολλὲς ἀναιμικὲς καρακάξες, ψευτοπαναγίες τοῦ σπιτιοῦ.

Ο ΦΙΛΟΣ ΣΟΥ

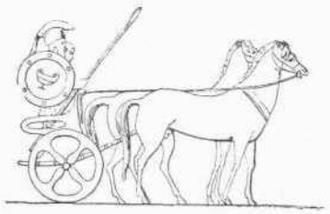

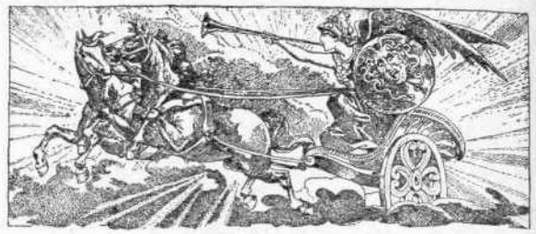

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Εὗρον πάλιν ἀφορμὴν οἱ ἀθηναῖοι νὰ κινηθοῦν. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι πλησιάζει νὰ καταντήσῃ πρόληψις ἡ περὶ τῆς δυσκινησίας των ἰδέα. Δὲν ἀφίνουν περίστασιν νὰ παρέλθῃ οἱ ἄνθρωποι χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψουν μετὰ ζηλευτῆς εὐκολίας καὶ μετ' αἰσθήματός τινος ἀνακουφίσεως τὸ πυριφλεγές των Ἄστυ καὶ νὰ τρέξουν ἔξω νὰ δροσισθοῦν, νὰναπνεύσουν, νὰ διασκεδάσουν. Οὕτω τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαινίων τῆς κορινθιακῆς διώρυγος, πλῆθος πολὺ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἔσπευσαν νὰ μεταβοῦν ἐπὶ τόπου. Καὶ τὴν σπουδὴν των ἀντήμειψε θέαμα ἀληθῶς ἔξοχον. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ περιφήμου ἔργου ἐτελέσθησαν μεθ' ὅλης τῆς λαμπρότητος, τὴν ὁποίαν διαθέτομεν. Ὁ Βασιλεὺς ἐξεφώνησε λόγον μακρόν. Ἡ Βασίλισσα διὰ χρυσῆς ψαλλίδος ἀπέκοψε τὸ συμβολικὸν κυανόλευκον νῆμα τὸ ἐμποδίζον τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὸ ἄλλο μετάβασιν. Καὶ τοῦ ἐμποδίου ἀρθέντος ἤρχισεν ἡ διέλευσις τῶν σκαφῶν, τῶν πρώτων τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησαν καὶ ἐχαιρέτισαν τὴν διώρυγα. Ἡ στιγμὴ ἦτο περιφανὴς καὶ πλήρης αἰσθημάτων καὶ σκέψεων. Τὸ ὄνειρον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης πραγματοποιεῖται μετὰ τόσον χρόνον, ἡ δ' ἐπιστήμη καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ σημερινοῦ αἰῶνος παραδίδει συντετελεσμένον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἓν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων καὶ διαρκεστέρων κατορθωμάτων τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως... Οἱ ἀθηναῖοι μας δὲν ἐπέστρεψαν ἐκ Κορίνθου μόνον μὲ τὴν φαιδρότητα τῆς ἀναψυχῆς καὶ τῆς διασκεδάσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν συγκίνησιν τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἐπ' ἀγαθῷ ἡ θέα τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ἐπιδλητικοῦ.

✣

Τὴν π. Πέμπτην ἀπεδίωσεν ὁ ἰατρὸς Δὲ Φιλίπ. Ὁ θάνατός του ἐβύθισεν εἰς μέγα πένθος ὅλους τοὺς γνωρίσαντας τὸν ἄνδρα—καὶ εἶνε τόσῳ πολλοί,—καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης του πολυτρόπως εὐεργετηθέντας. Πρὸ εἰκοσαετίας ἀποκατεστημένος ἐν Ἀθήναις ἐξήσκει τὴν φιλάνθρωπον ἐπιστήμην του ὄχι μόνον μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ μετ' εἰλικρινείας καὶ ἀφιλοκερδείας ἀληθῶς ἀγνώστου εἰς τοὺς κοινοὺς ἀσκληπιάδας. Ὁ Δὲ Φιλίπ ἦτο ἰατρὸς ὁμοιοπαθητικός, ἠσθάνετο δὲ τόσον ἔρωτα πρὸς τὴν ἐπιστήμην, τῆς ὁποίας ἐθεράπευεν ἄγνωστον εἰσέτι μέθοδον, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς του, τῆς ὑγείας τῶν ὁποίων ἡ ἀποκατάστασις ἀπετέλει τὸν μόνον του σκοπὸν καὶ τὴν μόνην του ἀμοιδήν. Περὶ τῆς θεραπευτικῆς τοῦ ὁμοιοπαθητικοῦ καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ ἀνθρώπου διηγοῦνται θαύματα. Δὲν ἠξεύρομεν ἂν ἐπιτρέπῃ ἡ ἐποχὴ νὰ πιστεύωμεν εἰς θαύματα. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ λατρεία τὴν ὁποίαν ἠσθάνοντο πρὸς τὸν Δὲ Φιλίπ οἱ πελάται του, φίλοι του θερμοὶ γινόμενοι ὅλοι, λατρεία, τῆς ὁποίας πολλάκις ἔτυχε νάντιληρθῶμεν, δὲν εἶνε ἐκ τῶν συνήθων φαινομένων τῆς πεζῆς μας ἐποχῆς, μᾶς κάμνει δὲ νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ ἀρετὴ τοῦ ἰατροῦ δὲν εἶνε τόσῳ χιμαιρικὸν καὶ σπάνιον πρᾶγμα.... Ὁ Δὲ Φιλίπ

κατήγετο ἐξ ἐπιφανοῦς οἴκου τῆς Ἐνετίας· ἡ σύζυγός του ἦτο ἑλληνίς, πρὸ τοῦ δὲ ἀποκατασταθῆ ὡς ἰατρὸς ἐν Ἀθήναις, διηύθυνε Γαλλικὸν Λύκειον ἐν Πέρᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

✣

Ἡ ἐφετεινὴ θεατρικὴ παραγωγὴ εἶνε, φαίνεται, προωρισμένη νὰ μή μας δώσῃ οὔτε μίαν στιγμὴν ἀνακουφίσεως. Εἴχομεν ἀναθέσει πολλὰς ἐλπίδας εἰς τοὺς Προικοθήρας τοῦ κ. Καλαποθάκη καὶ ἄλλας τόσας εἰς τὸ Ἐπὶ τοῦ Καταστρώματος τοῦ κ. Στεφάνου. Ἀλλ' ἡ παράστασις τῶν δύο τούτων ἔργων μᾶς ἐβύθισεν εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τἄλλα, καὶ ἴσως ἕνεκα τῶν ἐλπίδων μεγαλητέραν, ἀπογοήτευσιν. Οἱ Προικοθῆραι ἔχουν καλὴν κοινωνικὴν ἔμπνευσιν, ὡραίαν ὑπόθεσιν καὶ πολλαχοῦ μαρτυροῦν περὶ τῆς εὐφυΐας τοῦ συγγραφέως. Ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις ἐν γένει, ἡ σκηνικὴ των οἰκονομία εἶνε ἀνεπιτυχής, καθιστᾷ δὲ αὐτούς, ὁμοῦ μὲ τὴν ἀνιαρὰν καὶ πεζοτάτην μουσικήν, ἔργον πολὺ πληκτικὸν διὰ σκηνήν.

Τὸ Ἐπὶ τοῦ Καταστρώματος πάλιν δὲν εἶνε τίποτε ἀπολύτως. Τετριμμένη ὑπόθεσις, ἄχρους, ἄνοστος, σχοινοτενὴς διάλογος, ἄνευ πνεύματος, ἄνευ πρωτοτυπίας. Ἀλλ' ὅ,τι σώζει τὸ ἀτυχὲς κωμειδύλλιον, εἶνε τὰ σκηνικά του—μία ἐπιτυχία τοῦ θιάσου, ἀξία συγχαρητηρίων, —χάρις δὲ εἰς αὐτὰ ἐπαίχθη τετράκις κατ' ἐπανάληψιν, θὰ παιχθῇ δὲ καὶ πολλάκις ἀκόμη ἐν συρροῇ κόσμου, μὴ δυσαρεστουμένου.

✣

«Ὅ,τι ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς εἰμπορεῖ νὰ συλλάβῃ, μόνον τὸ μῖσός της εἰμπορεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ». Τὴν ἰδέαν τοῦ ἀμερικανοῦ ποιητοῦ μᾶς ὑπενθύμισε τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἀνέγραψαν πρό τινων ἡμερῶν αἱ ἐφημερίδες: Ἐν ὁδῷ Θρασύλου, εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Α' ἀστυνομικοῦ τμήματος, κατοικεῖ ἡ Σταμάτα χήρα Παρασκευᾶ, καταγομένη ἐκ Σπετσῶν, ἡλικίας 35 περίπου ἐτῶν. Μίαν ἡμέραν, ἔχουσα λόγους ἰσχυροὺς νὰ ἐκφοβίσῃ τὸν ἑξαετῆ υἱόν της Σπυρίδωνα, ἀφοῦ πρῶτον τοῦ ἔδεσε τὰς χεῖρας, τὸν ἐκρέμασεν ἐκ τῆς στέγης καὶ τοποθετήσασα μερικὰ ἄχυρα κάτωθεν, ἔθεσε πῦρ. Αἱ φλόγες ἤρχισαν νὰ περιβάλλουν τὸ δυστυχὲς παιδίον, προξενήσασαι εἰς αὐτὸ πολλὰ ἐγκαύματα, ἔσπευσαν δὲ εἰς τὰς κραυγάς του οἱ παροικοῦντες καὶ τὸ ἔσωσαν ἴσως ἐκ τρομεροῦ θανάτου. Τὸ γεγονὸς ἀνηγγέλθη ἀμέσως εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἥτις συνέλαβε τὴν σκληρὰν μητέρα, διότι ἠγέρθησαν κατ' αὐτῆς ὑπόνοιαι περὶ ἀποπείρας παιδοκτονίας.

✣

Οἱ φόβοι περὶ τῆς Χολέρας ἀκμαῖοι, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐνέργειαι καὶ τὰ μέτρα. Αἱ ἐφημερίδες αὐτὰς τὰς ἡμέρας δὲν κάμνουν λόγον παρὰ περὶ κλιδάνων ἀπολυμαντικῶν, φανικοῦ ὀξέος, καθάρσεων, καθαριότητος, μικροβίων, κρουσμάτων κτλ. Καὶ ὁ κόσμος ὁ ἀναγινώσκων βλέπει τὸν κίνδυνον ἐπικείμενον, ἔχει δὲ τὴν φαντασίαν ἐξημμένην εἰς τὸ ἄκρον. Περὶ τούτου τοὐλάχιστον μαρτυρεῖ τὸ ἑξῆς γεγονός. Πρωΐαν τινὰ νεαρός τις ὑπηρέτης καφενείου ἐν τῇ Πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος, κατέπεσεν αἴφνης εἰς τὸ πεζοδρόμιον καὶ ἤρχισε νὰ σφαδάζῃ. Ἠκούσθη μία φωνή:

— Χολέρα!

Καὶ οἱ παριστάμενοι καταληφθέντες ὑπὸ πανικοῦ ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγήν. Καὶ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἄνευ βοηθείας, διότι κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν πλησιάσῃ, εἰμὴ ἀφ' οὗ ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἀσθένειά του δὲν ἦτο ἡ παροξυσμὸς τῆς ἐπιληψίας, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἔπασχε.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τὸ ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους Ἀστεροσκοπεῖον.

Τὸ ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους Ἀστεροσκοπεῖον πρόκειται ἐπὶ τέλους ἤδη νὰ οἰκοδομηθῇ. Διευθυντὴς αὐτοῦ διωρίσθη ὁ κ. G. Capus, ὅστις διεκρίθη διὰ τῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Pamir ταξειδίων καὶ ἐρευνῶν του. Ὁ κ. Capus διέμεινεν ἕνα καὶ ἥμισυ μῆνα ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους, ὅπως διευθύνῃ τὴν μεταφορὰν τῶν διαφόρων τεμαχίων τῆς μελλούσης ἐπὶ τοῦ ὄρους οἰκοδομῆς. Κατὰ τὰς ἐρεύνας, ἃς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπεχείρησεν ὁ ἐκ Ζυρίχης μηχανικὸς Impfeld ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ Ὄρους δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ εὕρωσι κατὰ βάθος εἰς τὴν ὑπὸ τὴν χιόνα κορυφὴν στερεὸν βράχον, ὅστις θὰ ἐπέτρεπεν ὅπως ἡ οἰκοδομὴ ἐπακουμθήσῃ ἐπὶ στερεοῦ λίθου. Θὰ θεμελιώσωσι λοιπὸν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον εἰς τὴν χιόνα καὶ τὸν πάγον τῆς κορυφῆς· κατὰ τὰ δύο τρίτα θὰ εὑρίσκεται ἐντὸς τῶν πάγων, καὶ μόνον τὸ ἓν τρίτον θὰ ὑπερέχῃ τῆς ἐπιφανείας. Τὸ κατώτερον μέρος τῆς οἰκίας θὰ χρησιμεύσῃ ὡς κατοικία, θὰ ἀερίζεται δὲ δι' ἑνὸς ἀεροφόρου σωλῆνος, ὅπως τὰ μεγάλα πλοῖα· τὸ ἀνώτερον μέρος θὰ χρησιμεύσῃ ὡς Ἀστεροσκοπεῖον.

Ἡ οἰκοδομὴ γενήσεται ἐκ ξύλων, 8 μέτρ. τὸ μῆκος, καὶ 4 τὸ πλάτος. Τὸ κατώτερον μέρος θὰ προσδιορισθῇ διὰ τοὺς ἀναβάτας τοῦ Λευκοῦ Ὄρους καὶ τοὺς ὁδηγοὺς αὐτοῦ. Ἡ στέγη τοῦ Ἀστεροσκοπείου θὰ σχηματίζῃ πέριξ ἐξώστην περιπεφραγμένον, θὰ φέρῃ δὲ τὸν θόλον ὅστις εἶνε ὡρισμένος διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ὀπτικῶν ἐργαλείων. Ἡ ὅλη οἰκοδομὴ θὰ στηρίζηται, ὅπως ὁ πύργος τοῦ Eiffel, ἐπὶ 10 ἰσχυρῶν μετὰ κοχλιῶν ποδῶν, οἵτινες θὰ δύνανται νὰ φέρωσι τὴν μικρὰν οἰκίαν πάλιν εἰς τὴν φυσικήν της θέσιν, ἐὰν κίνησίς τις τῶν ὄγκων τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, ἤθελε μεταβάλει τὴν θέσιν αὐτῆς. Ὅπως ἡ οἰκοδομὴ ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς χιόνος στηρίζεται, καὶ παρέχῃ ὅσον τὸ δυνατὸν μικροτάτην ἐπιφάνειαν εἰς τὰς φοβερὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς θυέλλας θὰ λάβῃ τὸ σχῆμα κεκομμένης πυραμίδος. Μικραὶ ἐπὶ τῆς στέγης θυρίδες, μὲ διπλᾶς ἰσχυρὰς ὑέλους θὰ χρησιμεύωσιν, οὕτως εἰπεῖν, ὡς ὀφθαλμοὶ εἰς τοῦτον τὸν διὰ παρατηρήσεις πύργον, καὶ θὰ καθιστῶσι δυνατὴν τὴν ἀποστολὴν ὀπτικῶν σημείων (σημάτων) πρὸς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ ὁρίζοντος.

Εὐνόητον, ὅτι ἡ πάρα πολὺ εἰς κεραυνοὺς ἐκτεθειμένη αὕτη οἰκία, ἔχει καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἀλεξικέραυνα. Ὅπως καταστήσωσιν ἀδύνατον τὴν ἐκ κεραυνοῦ πυρκαϊάν, ἅπαντα τὰ ἐκ ξύλου συνιστάμενα μέρη θὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἰδιαιτέραν κατεργασίαν ἥτις τὰ καθιστᾷ ἀνεπιτήδεια πρὸς ἀνάφλεξιν. Διὰ τὴν θέρμανσιν, ἥτις φυσικῶς πρέπει νὰ παράγῃ διαρκῆ καὶ μεγάλην θερμότητα θὰ γίνῃ χρῆσις ἀνθρακίτου. Τὸ μέγιστον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ Ὄρους ψῦχος φθάνει εἰς 32° ὑπὸ τὸ 0. Τὸ θέρος τὸ θερμόμετρον συχνάκις δεικνύει 12°—14° ὑπὸ τὸ 0. Ὅλα τὰ συστατικὰ μέρη τοῦ Ἀστεροσκοπείου κατεσκευάσθησαν εἰς Παρισίους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Jaussens. Τὰ διάφορα τεμάχια ἠριθμήθησαν καὶ ἀπεστάλησαν εἰς Chamonix. Ἐντεῦθεν μετεκομίσθησαν εἰς τὸ ὄρος ὑπεράνω τοῦ Glacier, μέχρι τῶν Grands Mulets, καὶ ἐκεῖθεν ἀκόμη πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τοῦ ἀνωτέρου Rocher Rouges (4400 μ.). Τὸ προσεχὲς ἔαρ θὰ μετενεχθῶσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ Ὄρους (4810 μ.).

Ἕκαστος ἀχθοφόρος ἔφερε βάρος 24 χιλιογράμμων. Ὁ κ. Capus διηύθυνε τὴν μεταφορὰν τῶν διαφόρων τεμαχίων τῆς οἰκοδομῆς ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄ-

ρους, κατὰ τὸ θέρος τοῦτο, ὅπερ ἦτο τόσον εὐνοϊκὸν διὰ τοιαύτην ἐργασίαν ὅσον ἦτο τὸ παρελθὸν δυσμενὲς διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους ἐκδρομήν. Εἰς Rocher Rouges ἀπεθηκεύθησαν ἤδη τὰ διάφορα τεμάχια τῆς οἰκοδομῆς. Ἡ θέσις αὕτη κεῖται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ὕψους ἐφ' οὗ καὶ τὸ ἰδιωτικὸν Ἀστεροσκοπεῖον τοῦ μηχανικοῦ Vallot, τὸ ὁποῖον παρέσχε σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ Λευκοῦ Ὄρους. Ἐνῷ ὅμως τὸ Ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Vallot ἐστοίχισε μόνον 25000 φρ., τὰ ἔξοδα τῆς οἰκοδομῆς καὶ διακοσμήσεως τοῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς Ἀστεροσκοπείου, ὅπερ θὰ γίνῃ πολὺ στερεώτερον καὶ καλλίτερον καὶ θὰ ἔχῃ δαψίλειαν ἐργαλείων, ἐξετιμήθησαν εἰς 300000 φρ. Τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν πίστωσιν παρέσχον ἑκουσίως ὁ βαρῶνος Rothschild, ὁ πρίγκηψ Roland Bonaparte, ὁ Leon Say, ὁ Eiffel καὶ ἄλλοι Γάλλοι φίλοι τῆς προόδου τῶν Ἐπιστημῶν.

Ὁ κ. Capus σκοπεῖ νὰ ἐπιχειρήσῃ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς Ἀστεροσκοπεῖον φυσικὰς καὶ φυσιολογικὰς μελέτας, αἵτινες ἰδίως θὰ ἀφορῶσι τὴν Φυσιολογίαν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ κ. Capus θὰ προσλάβῃ εἰς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, κύνας, γαλᾶς, κονίκλους καὶ περιστερὰς πρὸς μεταφορὰν ἐπιστολῶν, κλ. δηλ. θὰ καταρτίσῃ μίαν μικρὰν κιβωτὸν τοῦ Νῶε. Εὐρύτεραι ἔρευναι θὰ ἀφορῶσι τὴν Μετεωρολογίαν τὴν Φασματοσκοπίαν, καὶ τὴν Ἀστρονομίαν. Αἱ παρατηρήσεις θὰ ἐπιχειροῦνται ἐν καιρῷ θέρους, κατὰ τοὺς μῆνας Μάϊον, Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον, καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος κατὰ τοὺς μῆνας Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον. Ὁ κ. Capus ζητεῖ διὰ τὴν ἐπιχείρησίν του νέον ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένον, ὡς βοηθὸν καὶ σύντροφον εἰς τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Λευκοῦ Ὄρους μονήρη αἰχμαλωσίαν του. Ἐλπίζεται ὅτι κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον θὰ ἔχῃ περατωθῇ. Ρ'

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ρῶσοι ποιηταὶ» ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Ε. Δεσαὶν Ἀλμπὲν εἰς τόμον ἐκ τοῦ καταστήματος Σαβὶν ἐν Παρισίοις πλήρης μελέτη περὶ τῶν κορυφαίων ποιητῶν τῆς Ρωσίας μετ' ἀποσπασμάτων ἐκ τῶν ἔργων των.

— Λίαν περίεργον βιβλίον ἐξέδοτο ὁ Ἐρνέστος Δωδὲ ἐπιγραφόμενον «*Τὰ παρασκήνια τῆς Παρισινῆς κοινωνίας*». Ἐν αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς παρουσιάζει τὰ παρασκήνια τῆς συγχρόνου ἱστορίας καὶ τὰ πόκρυφα τῆς παρισινῆς κοινωνίας μὲ πολλὰ χαρακτηριστικὰ ἀνέκδοτα περὶ πολλῶν προσωπικοτήτων τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων.

— Δύο βιβλία ἐξεδόθησαν συγχρόνως ἐν Παρισίοις πραγματευόμενα περὶ τοῦ κατ' αὐτὰς παρασταθέντος ἐκεῖ μελοδράματος τοῦ Ριχάρδου Βάγνερ. Τὸ ἓν ἐπιγράφεται «Σχόλια εἰς τὴν Βαλκυρίαν» ὑπὸ Καρόλου Gjellerup τὸ δὲ ἄλλο «Βαλκυρία, δοκίμιον φιλολογικῆς αἰσθητικῆς καὶ μουσικῆς κριτικῆς» ὑπὸ Μαυρικίου Kufferath.

— Ἐξεδόθη ἰταλικὴ μετάφρασις τῶν Μιμιάμβων τοῦ Ἡρώνδα ἐν Μοδένῃ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἰωάννου Σέττη. Τῆς μεταφράσεως προτάσσεται κριτικὴ μελέτη περὶ τοῦ Ἡρώνδα, τὸν ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς κρίνει διάφορον τοῦ Θεοκρίτου, ὡς ἐκ τῆς παρ' αὐτῷ ἐλλείψεως τοῦ κυρίως εἰδυλλιακοῦ στοιχείου, καὶ ἐκτενῆς ἀνάλυσις πολλῶν χαρακτήρων ἐκ τῶν μίμων του.

— Τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν Library Review, εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουλίου, δημοσιεύει μεταξὺ ἄλλων καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαν μελέτην περὶ τοῦ Τέννυσον ὑπὸ τοῦ Κοῦμιγκ Οὐάλτερς.

Ἐπιστημονικά

Ἐν Παρισίοις ἐκ τοῦ καταστήματος Φέλιξ Ἀλκὰν ἐξεδόθη μελέτη τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἀμερικανικοῦ φιλοσοφικοῦ περιοδικοῦ The Open Court ἐπιγραφομένη «Τὸ ζήτημα τῆς συνειδήσεως τοῦ ἐγώ». Ἐν τῇ ἀξιολόγῳ ταύτῃ μελέτῃ ἐξετάζεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τί εἶνε ἡ συνείδησις, πῶς ἐκδηλοῦται καὶ πῶς γεννᾶται, ποία ἡ ἀρχή της, οἱ νόμοι της καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς μετὰ τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως.

— Ἐσωτερισμὸς καὶ Σοσιαλισμὸς ἐπιγράφεται νέα μελέτη τοῦ Ἄλβα Σούνεῦ, δι' ἧς ὁ συγγραφεὺς ζητεῖ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐσωτεριστικῆς θεωρίας εἰς τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα.

— Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ ἀγγλικοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ ὁ Einthoven de Leyde δημοσιεύει περίεργον μελέτην περὶ τῶν ὀφθαλμαπατῶν τῶν σκιῶν καὶ τῆς προοπτικῆς ἀναλόγως τῶν διαφόρων χρωματισμῶν.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον *Οἱ Μαυρογένναι* ἐξέδοτο ἐν Παρισίοις ὁ Θεόδωρος Μπλανκὰρ μελέτην ἀναγομένην εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, Τουρκίας καὶ Ρωμουνίας.

— Ὁ ἰατρὸς Ἀδοῦκκος ἔκαμεν ἐσχάτως παρατηρήσεις περὶ τῆς ἐπενεργείας τῶν τοξικῶν ὑλῶν ἐπὶ κενῶν στομάχων. Πειραματισθεὶς ἐπὶ διαφόρων ζώων διὰ στρυχνίνης, κοκαΐνης, φαινελαίου κτλ. παρετήρησεν ὅτι ὁ ὀργανισμὸς ἀνθίσταται περισσότερον εἰς τὰ δηλητήρια ὅταν ὁ στόμαχος τοῦ ζώου εἶνε κενός, πρᾶγμα πολὺ περίεργον καὶ φυσιολογικῶς ἀνεξήγητον.

— Ὁ δόκτωρ Βίντερ ἐκοινοποίησεν ἐσχάτως εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν σπουδαιοτάτας αὐτοῦ ἐργασίας περὶ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, δι' ὧν ἀποδεικνύεται ἡ ὕπαρξις συστήματος αὐτομάτου κανονισμοῦ τῆς πέψεως, ἀγνώστου μέχρι σήμερον εἰς τοὺς φυσιολόγους.

— Ὁ ἰατρὸς Ἄρονσον ἐπαρουσίασεν εἰς τὴν ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίαν νέον φάρμακον κατὰ τῆς διφθερίτιδος ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρεθέν, κόνιν λευκωματώδη ἐξ ὀροῦ αἵματος ποντικῶν, ἡ ἔγχυσις τοῦ ὁποίου κατὰ ὀλίγα δεκατόγραμμα δύναται νὰ θεραπεύσῃ παιδίον ζυγίζον 10 χιλιόγραμμα. Ὁ αὐτὸς ἐπέτυχε καὶ ἀνοσίαν διφθερίτιδος ἐμβολιάζων διὰ ποικίλων καλλιεργειῶν τοῦ μικροβίου της.

Καλλιτεχνικά

Τὸ χριστιανικὸν μωσαϊκὸν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἐπιγράφεται μελέτη ἀρτίως ἐκδοθεῖσα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου Μούντς καὶ πραγματευομένη περὶ τοῦ μωσαϊκοῦ τῶν κατακομβῶν καὶ τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ κατασκευῆς.

Θεατρικά

Ἐν Βερολίνῳ παίζεται ἤδη μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἡ *Νέστης*, τὸ γνωστὸν δρᾶμα τοῦ Max Hable.

— Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Παραδείσου διεκρίθη ὁ ἕλλην ἠθοποιὸς κ. Γ. Πετρίδης ὑποδυθεὶς τὸν Βασιλέα Λὴρ τοῦ Σαίξπηρ.

— Ὁ *Τραγουδιστὴς* τὸ ὡραῖον λυρικὸν δραμάτιον τοῦ κ. Ἰωάννου Πολέμη, τὸ κατ' αὐτὰς διδαχθησόμενον, ἐξεδόθη εἰς κομψότατον τεῦχος.